

ANKÉT AZ EUGENETIKÁRÓL

ÍRTA
KADMÓS

BUDAPEST

A Budapest Times felhívta a fajnemesítési probléma iránt érdeklődőket, hogy álláspontjukat a lap hasábjain kifejtsék. A felhívás sok tekintetben nem volt eredményes, mert a szak-tudósok nem vették figyelembe, továbbá miután a dolog a természettudományok iránt érdeklődőket foglalkoztatja elsősorban, a kérdés jogi, vallási, politikai és morális oldalát tárgyzó hozzászólás nem érkezett be és így elég sok szemszögből maradt a tárgy megvilágítatlan.

A beküldött véleményekből mégis közreadok egynéhány hozzászólást, miután a közönség a probléma iránt érdeklődést tanúsított. A válogatást a közlésekből úgy eszközöltem., hogy ismétlések lehetőleg elkerültessenek és hogy azokat a nagyközönség is figyelemmel kísérhesse.

Naivitások és fantazmagóriák a dolog természeténél fogva nem voltak kikerülhetők.

Az idézeteket általában nem jeleztem.

Budapest, 1926 szeptember hó.

Kadmos.

Fajnemesítés (eugenetika, eugenika, eugenics) az emberi társadalom befolyása alatt álló azon feltételek tanulmányozása, amelyek a jövő generációk faji tulajdonságaira fizikai és pszichikai szempontból hasznosak vagy károsak lehetnek.

I.

Nem tudjuk kinek van igaza abban a vitában, amelyben a szembenálló felek Darwin vagy Lamarck lobogója alá eszköznek, mégis azt mondhatjuk, hogy míg a neodarwinisták joggal vagy jog nélkül tagadják a szerzett tulajdonságok örökölhetőségének lamarcki tételét, addig Darwin tétele az alkalmasabbnak a természetbeni kiválasztásáról elfogadott majdnem minden oldalon. A természetes kiválasztás fontosságának megítélése az élőlények fejlődése szempontjából széles határok között mozog ugyan, mégis az, hogy szerepet játszik, nem igen tagadható. Majdnem általánosan mondhatjuk, hogy a növény- és állatvilágban a világrajövő egyedeknek csak nagyon csekély töredéke hagy utódot maga után és hogy nagy átlagban a valamilyen tekintetben megfelelőbbek, kiválóbbak kerülnek azon helyzetbe, hogy ezt megtehessék.

Elfogadjuk-e Darwin (inkább a darwinisták) tételét, hogy ezen természetes kiválasztás eredményeképp jött létre alacsonyabb rendű szervezetekből az ember is, vagy más álláspontot foglalunk-e el, nem tagadhatjuk teljesen ezen körülmény közrejátszását az ember kialakulásában.

Az ember, mint büszkén hangoztatni szoktuk, függetlenítette magát a természet szeszélyeitől és a természetes kiválasztás szabályai reá mai körülményei között már nem érvényesek. Az ember a természetes kiválasztást azonban nem csak saját magáru nézve kapcsolta ki a reguláló tényezők közül, hanem a felügyelete alatt, a körülötte élő növények és állatokra vonatkozólag is. Ezen növények és állatokra vonatkozólag életbeléptette a mesterséges kiválasztást. A céljának meg nem felelő egyedeket kizárja a szaporodásból, míg a kedvező változatok szaporodását előmozdítja és ezzel az eszközzel óriási eredményeket ér el rövid idő alatt valamely fajta általa kivan! tulajdonságainak fokozása tekintetében. Az ember mind több és több állat- és növényfajra vonatkozólag avatkozott bele a természet munkájába és mind

számosabban kívánják, hogy saját fajának, az emberi fajnak javítására is tegye meg a szükséges lépéseket.

Ezen kívánság természetesnek tűnik fel a természetvizsgálók előtt, akik látják, mily kérlelhetetlenül pusztulnak el a természetben a meg nem felelőek, a gyengék, a harcra fel nem vértettek és akik látják, hogy az álhumanizmus milyen végzetes következményekkel fenyegeti az emberi fajt.

A természetes kiválasztással szemben, a mi mai társadalomban ellentétes tendenciák érvényesülnek, amelyek nemcsak hogy a természetes kiválasztást kizárják, hanem ép ellenkező hatást érnek el és a degeneráció kútforrásai. Nézzük végig az utcán járókelőket és emberi büszkeségünk csorbát fog szenvedni. Megfigyelésünknek nem is kell soká tartani és látjuk, hogy egyéb testi hibáktól eltekintve is, mily nagy arányszáma az embereknek hord szemüveget, mennyi a rosszfogú és kopaszfejű ember. Majdnem azt mondhatjuk, hogy egy normális szemű ember abnormális jelenség.

Bármelyik napilapot tetszőleges napon kézbevéve, öngyilkosok hosszú sorát találjuk. Csalások, lopások, rablások, gyilkosságok leírása, családi drámák és a nemi élet aberrációinak megnyívánulásai töltik meg a lapok hasábjait, amelyek mind beszédes megnyívánulásai fajunk végzetes degenerációjának. A büntettek közül sokan viselik a degeneráltságnak stigmáját és társadalmi berendezkedésünk az ilyeneket kevésbé bünteti, azaz kevésbé fosztja meg mozgási szabadságuktól és így ezeket csak kevésbé akadályozza abban, hogy magukhoz méltó utódokat hagyjanak hátra. Általában azt látjuk, hogy egész társadalmi berendezkedésünk a természetes kiválasztás ellen dolgozik, anélkül, hogy helyébe léptette volna a céltudatos mesterséges kiválasztást. A házasság kérdése mindinkább anyagi kérdéssé válik és a szegény leány épúgy gazdag férjet keres, mint a férfi a hozomány iránt érdeklődik, pedig semmi okunk annak feltevésére, hogy a vagyoni előnyök genetikai értéket is jelentenek. A legkívánatosabb, legszebb nők közül nagyon sok éppen szépsége miatt elvesz a fajfentartás számára, hiszen természetszerűleg ezek lépnek pl. színésznői pályára és így többnyire utódok nélkül maradnak.

Hányan lesznek pedig áldozatai a kísértésnek, aminek természetszerűleg leginkább a legszebbek vannak kitéve és így vesznek el a családalapítás számára.

A másik oldalon, a férfiaknál a háború az, ami legerősebben dolgozik a természetes kiválasztás ellen. Alig van ország, ahol két emberöltő egymásután elmúlt volna háború nélkül. A háború

pedig az emberanyagból kiválasztja a maga számára és felőrli azt az anyagot, amely genetikailag, legalább a testi tulajdonságokat tekintve, kétségkívül a legértékesebb. A nemrég lezajlott világháború ebben a tekintetben rövidesen éreztetni fogja hatását.

Ma még addig sem jutottunk el, hogy legalább a házasság előtti orvosi, vizsgálat általában kötelező lenne és hogy legalább a betegségek némely faja mint házasságot kizáró ok szerepelne. Ha azt halljuk, hogy egy svájci falu leányai, ahol a hámophilia különösebben el volt terjedve, elhatározták, hogy pártában maradnak, tapsolunk nekik, ahelyett, hogy meggondolnánk, hogy kellő állami intézkedések mellett hámophilia már nem is létezhetne, mert az spontán föl nem lép, hanem csakis örökölhető.

Mennyivel messzebbmenő kívánság a betegeknek a szaporodásból való kizárásánál a morális defektusban szenvedőknek kizárása. Egész családfákat állítottak már össze olyan családokból, amelyek emberöltőről emberöltőre produkálják a törvényes rend ellenségeit, akik ellen az egész rendőri és bírói apparátus állandóan működésben van és akik nem csupán közvetlen károsultjaiknak, hanem így közvetve minden állampolgárnak terhére vannak. Miképp kívánjuk azonban e téren a szabályozást, mikor még az elmebetegek is, az intézetekben internáltak kivételével, könnyen tudnak gondoskodni arról, hogy fajtájúig ki ne vesszen. A siketnémák és vakok elterjedt nézetek szerint pedig direkt jogot formálhatnak ahhoz, hogy defektusaikat utódaikban örökíthessék meg — a társadalom segítsége mellett.

Egyébként is a terjedő civilizáció a degenerációt mozdítja elő. Képzeltető-e vadon élő, rossz fogú, rossz szemű állat. A természet kegyetlen törvénye szerint a legrövidebb idő alatt elpusztul. Még az ember is a faj fejlődéséhez képest igen rövidnek nevezhető idő előtt rossz foggal nagyon gyorsan gyomorbajnak esett áldozatul, míg ma idegen fogakkal szájában vígan ruházhatja át ilyenmű tulajdonságait utódaira. A szüléseknél mind gyakoribb a beavatkozás és mert azelőtt az olyan esetekből, amelyekből ma beavatkozással életképes gyermekek születnek, akik anyáik meg nem felelő szervezetét öröklik, élveszületések nem történtek, a faj lerontása nyilvánvaló. Ha az elaltatás a szüléssel kapcsolatban nagy elterjedést nyer, eljutunk odáig, hogy altatás nélküli szülés lehetetlenné válik.

Vérrokonok közötti házasság köztudat szerint is degenerációt eredményez és erre meg is vannak a tiltó korlátok, azonban egyrésről ezek elhárítása a vérrokonság egész közeli fokáig csu-

pán formalitásokhoz (engedély megszerzés) van kötve, másrészt a korlátozások úgyis csupán a házasságkötésre és nem a degenerált utódok nemzésére vonatkoznak.

Ezeket a bajokat csakis az eugenetika van hivatva segíteni és pedig úgy negatív, mint pozitív rendszabályok életbeléptetése által.

Negatív rendszabályok egyedül nem segíthetnek, mert már fentebb felismertük az emberiség mai leromlott, degenerált állapotát és negatív rendszabályok végcélja csupán a mai már rossz helyzet fentartása lehetne és a gyakorlatban azt kellene végső fokon jelentenie, hogy a szaporodáshoz engedett emberekből egy átlag alakulna ki és a végletek letompulnának, azaz kevesebb volna a kedvezőtlen variáció, de kevesebb a kedvező is.

Negatív rendszabályok. Kizárni a szaporodásból a testi és morális defektusban szenvedőket. Szülési beavatkozás csakis az anya és nem a gyermek életének megmentésére irányulhat. Vérrokonok közötti házasságra szóló kivételes engedélyek adása beszüntetendő. Amennyiben a fentieket beleértve, valamely házasságot kizáró ok fenforgott, utódok létrehozása szintén büntetéssel sújtandó.

Pozitív rendszabályokat nem sorolhatok fel, de általában kívánatos a különleges eugenetikai értékkel bíró egyének szaporodásának elősegítése.

II.

Korunkat a technika korának nevezik és észre sem vesszük, hogy minő eredményeket ért el közben az orvostudomány a betegségek leküzdése tekintetében. Fontosnak tartom ezen kérdést az eugenetika szempontjából, mert ha a szervezetnek nem kell energiát pazarolnia oly betegségek elleni harcban, amelyek fennforgása az illető szervezet egyébkénti értékével semminemű vonatkozásban nincs, akkor a felszabadult energia teremtő erőként működhet egyrészt, másrészt pedig, és ez az eugenetika szempontjából fontos, nem betegségekől elnyűtt szervezetek végzik a fajfentartás munkáját, hanem egészséges nemzedék. Mint egyszerű újságolvasó ember, igen nagy jelentőségűnek tartom a vérbaj újabb ellenszerét, a salvarsant, most a vérbaj teljesen függetlenül a megtámadott egyén morális és fizikai alkatától, szedte áldozatait, viszont nem akadályozta meg, hogy a vérbaj támadása által genetikai értékükben alászállott emberek egész nyomorék, vagy legalább csenevész nemzedéknek váljanak őseivé. Ebből a szempontból mellékes kérdés, hogy az utódok a syphilit örököl-

ték-e, vagy csak a leromlott szervezetet, esetleg intrauterinär fertőzés útján kapták meg a vérbajt, vagy születés után fertőzés útján szerezték-e meg a betegséget szüleiktől. Mindenesetre a roncsolásnak, amely az egyén útján az emberiség gyökereit támadta, módjukban van most gyorsan gátat vetnünk.

A diftéria szérum és himlő elleni oltásról, valamint a tetanus szérumról elég annyi, hogy ezek oly bajok ellen védik az embereket, melyek szintén válogatás nélkül szedték áldozataikat. Ki kell térnem azonban a cukorbaj esetére. A cukorbaj ugyanis áldozatait majdnem kivétel nélkül a felsőbb rétegekből szedi, míg az alacsonyabb, tehát eugenetikailag kevésbé értékes elemek töle meg vannak kímélve. A szellemi munkát végzők sorait tizedeli meg ez a baj elsősorban, tehát fordított szelekciót űz, áldozatait azok közül veszi, akik közül az emberiség elitje is rekrutálódik.

Az insulin, ha nem is gyógyítja meg a bajt, de lehetővé teszi, hogy a megtámadottak a bajnak következményeit többé ne érezzék és így a szaporodásból sincsenek kizárva. Az insulin drágasága azonban szelekciót végez oly irányban, hogy csupán a vagyonosok tudják betegségük ezen ellenszerét megfizetni és a vagyontalanok a könyörtelen elpusztulásnak vannak továbbra is kitéve, ha esetük súlyos. Itt az állam feladata közbelépni és mint arra számos példa már van, a vagyontalanok számára is az orvosságot előteremtem. Az eugenetikai közvélemény feladata az állam ilyenmő törekvését támogatni.

Az orvostudomány régebbi eredményei közül való a gyermekágyi láz leküzdése, ami, mint minden fertőzőes betegség, a megtámadottak még testi értékére való tekintet nélkül is végezte a maga romboló munkáját. Nem szorosan az eugenetika körébe való a vakbélbántalmak operatív beavatkozással való gyógyítása és a rákkutatás, de megemlítem azért, mert ha nem is eugenetikai, de hasonló célú az eugenetikával, ugyanis lehetővé teszi, hogy kifejlett egyének folytathassák működésüket. A betegségek kiirtására kell szerintem minden erőt koncentrálni és a betegek bizonyos kategóriái a szaporodásból kizáratván a betegségek túlnyomó része gyorsan kiirtható és a társadalomnak ezzel felszabaduló anyagi erői és energiái lehetővé teszik az egyéb eugenetikai célok megvalósítását.

III.

Az eugenetikával kapcsolatban több ízben felhangzott az a vélemény, hogy a természettudományos gondolat híveinek kötelessége az eugenetikások táborába szegődni. Ilyen dogmatikus

álláspont ellen tiltakozom és felhívom a figyelmet arra, hogy a lermészettudósok nagyon sok ezzel összefüggő kérdésben a legkülönbözőbb álláspontot foglalják el.

Rá kívánok mutatni, hogy például egyáltalán nem tekinthető közömbösnek az eugenetika szempontjából, hogy milyen álláspontot foglalunk el a származástanra vonatkozólag. Ha például Weismann álláspontjára helyezkedünk és a legmervebben tagadjuk a szerzett tulajdonságok átöröklésének lehetőségét, akkor nincs módunkban többé két egyén eugenetikái értékét pusztá összehasonlításból még a legfelületesebben sem megállapítani, nemhogy általános érvényű szabályokat állapíthatnánk meg.

Egy sportoló és izmos ifjúval szemben pl. egy nem sportoló vészna arra hivatkozhatna, hogy ugyanazon körülmények között, ugyanannyit sportolva ő esetleg még jobban megizmosodott volna és hátrányba csak úgy kerülhetne, ha beigazolódna, hogy ugyanazon testgyakorlatok vagy sport hasonló körülmények között nála nem idézték elő az izmok hasonló mérvű fejlődését. Ez természetesen nem csupán az izmokra és sportra vonatkozik. Egy szélső Lamarckista állásponton levő, feltéve, hogy a tenyésztés végcéljának az izmos embert tekintené, hasonló esetben így gondolkozhatna. Fejlesszük sportszerű gyakorlatokkal minél izmosabbá az embert és utódja ebbéli tulajdonságait már örökségül kapja, általában a Lamarckizmus álláspontját elfogadva, a? eugenetika legfőbb eszköze a nevelés és gyakorlat és az eugenetikái érték vizsgák letétele, valamint versenyeredmények utján objektíve mérhető volna.

Igen jelentős volna Lamarck álláspontját elfogadva a szülők életkora a nemzés időpontjában, míg a neodarwinista felfogás szerint ez majdnem érdektelen.

Elhibázottnak tartom olyan elméleti álláspontok alapján, amelyek nagyon távol állanak attól, hogy általánosan elfogadottak legyenek, gyakorlati rendszabályok életbeléptetését kívánni. Nem alakult még ki véleményem az eugenetikával szemben, mert fentiek alapján vélemény alkotását még korainak tartom, mégis azt hiszem, hogy az eugenetika legvérmesebb hívei sem hihetik, hogy máról holnapra a mesterséges kiválasztást pozitív formában az emberekre vonatkozólag keresztül tudják vinni, míg a negatív rendszabályok melyeknek keresztülvitelét sürgetik, a születések redukciójával járnának együtt. A születések számának csökkentése korlátozná a természetes kiválasztást, amit én nem tartok az emberre nézve annyira kikapcsoltnak, mint általában. A létért való küzdelem sokszor nem foggal

vagy körömmel történik. Ha az erős fizikum nem diadalmaskodik ma feltétlenül, ez nem jelenti a természetes kiválasztás ki-kapcsolását, hiszen a vad népek között sem a legerősebb ember az uralkodó és az állatok sem csupán fizikai erejüket használják to-l a létért való küzdelemben, sőt a munkamegosztásos állati társadalmak egész sorát ösmerjük.

Az emberi társadalomban ma oly komplex tulajdonságok kellene az érvényesüléshez, hogy ritkán vagyunk hajlandók elismerni azt, hogy valaki más okból, mint az események reá nézve szerencsés kapcsolódása következtében kerül kedvező po-zícióba, sőt a kiemelkedéshez szükséges tulajdonságok jórészt nem is becsüljük meg.

Nem kívánok sem pro, sem kontra véleményt nyilvánítani a zsidókról, de úgy ők maguk, mint ellenségeik is egyetértenek abban, hogy ők más embertársaiknál jobban érvényesülnek a mai társadalomban. (Nyitvahagyom a kérdést, hogy öröklött, vagy pedig környezetük behatása révén maguk szerezte tulaj-donságaik következtében). Nem mondhatjuk azonban, hogy a zsidók eme érvényesülésük miatt különösebb megbecsülésnek örvendenének.

Mielőtt az eugenetika gyakorlati megvalósítására gondolhat-nánk, tisztázandó

I. a szerzett tulajdonságok örökölhetőségének a kérdése;

II. milyen tulajdonságok azok, amelyek a jövő generáció tulajdonságaira fizikai és pszichikai szempontból hasznosak lehetnek.

IV.

Weismann óta nem lehet kétséges, hogy a szerzett tulajdon-ságok nem örökölhetők át. Ha azok a kísérletek, melyeket Weis-mann végzett és amelyek kivétel nélkül negatívok maradtak, nem igazolnának semmit, akkor is, miután az ellentábor évtizedes kísérletezés után sem tudott egyetlen olyan esetet sem f elm utáni, amelynél szerzett tulajdonság kétségtelenül öröklődött, minden gyakorlati célra elegendő bizonyossággal elfogadhatjuk Weismann álláspontját.

Weismann 22 generáción keresztül csonkította meg ege-reknek a farkát, anélkül, hogy ennek az utódokra vonatkozólag bárminő hatása lett volna. Bizonyos állatok farkát különben a tenyésztők már századok óta vágják pl. a merino anyákét, anélkül, hogy ennek hatása kimutatható lenne. A zsidóknál és egyéb keleti népeknél is minden egyénnél újra meg kell ismé-

telni azon rituális operációt, amelyet évezredek óta való alkalmazás nem tett még örökletessé. A kínai nők lábát is évezredek óta nyomorítják meg és nem jönnek most sem nyomorékon a világra. A szerzett tulajdonságok örökölhetésének feltevése szükségessé teszi, hogy a szaporodási sejtek óráról órára, percről percre az egész test minden sejtjével összeköttetésben álljanak és a történt változásokat tudomásul vegyék. A szaporodási sejtek au courant tartanak ilyenformán magukat az egész testben lejátszódó történésekről és egy eugenetikussal, aki Lamarck felfogásának híve, mielőtt oly cselekedetre szánja el magát, melyből utódok származhatnak, előbb talán megtanul még egy leckét vagy valami ügyességben gyakorolja magát.

Felhozok egy az életből ismert törvényszerűséget, ami csakis Weismann álláspontján állva válik érthetővé és amelyre esetek mindnyájan tudunk. Az emberek közötti nemi vonzódásnak csak az ivarkiválasztás lehet az alapja és Weismann tanításának fényes igazolását láthatjuk abban, hogyha valaki heves vonzalmat kelt valakiben, annak valamely véletlen külső esemény által történő elcsufítása, elnyomorodása az érzelmenek rendesen véget nem vet. Belső lényünk a csiraplazma sérthetlenségét érzi és tudja, hogy arra külső események befolyással nincsenek.

\ természetben azt látjuk, hogy a különböző nagyságléptékbeu lejátszódó tünetek bámulatos analógiát mutatnak és Weismann elmélete szerint a legkisebb életegységek a biophorok ugyanolyan harcol folytatnak egymás között a táplálékért, mint maguk a növényi vagy állati egyedek. A megállapítás annyira frappáns, hogy bizonyításra nem is szorul.

A szerkesztőség megjegyzése: Azok számára, akik nem ismerik Weismann elméletét, röviden ismertetjük a következőkben:

Weismann több kérdést vetett fel, de itt csupán egyik kérdésére való felelettel fogunk foglalkozni. A kérdés: Miképp tudják a szaporodási sejtek az egész szervezetnek összes öröklési tendenciáit vagy hajlamait magukban összesíteni.

Weismann elmélete a csiraplazma kontinuitásán nyugszik. Weismann szerint a csiraplazma direkt a szülő csiraplazmájából és annak egy inaktív maradt részéből származik. A legkisebb életegységek a biophorok, amelyekből számtalan együttvéve alkot egy sejtet. A biophorok egyes összetartozó csoportjai a determinánsokat alkotják, ezek a sejtek karakterét determinálják.

A determinánsok olyan csoportja, amelyben az összes, a szervezet kiépüléséhez szükséges determinánsok együtt vannak az id. Minden csiraplazmának legalább két id-ből kell állania, mert a fonális magosztódásnál a fele kiválasztódik, tényleg azonban kettőnél több id van. A csiraplazmában levő kromoszómák mindegyike több idből áll és így minden kromoszóma többször is tartalmazza mindazon összes tulajdonságokat, melyek egy kifejlett szervezet meghatároznak. Az idek egymásközötti küzdelmének eredménye határozza meg a kifejlődő szervezetet.

A magosztódás és megtermékenyítési folyamat következménye pedig az, hogy a megtermékenyített petében a kromoszómák felerészben az apától és anyától származnak.

V.

Hosszú idő telt el azóta, hogy Lamarck kifejtette a származástani gondolatait. Közben támadtak új elméletek, felvirultak és elmultak, de Lamarck tételének igazságán nem fogott az idő. Ma már nem kétséges, hogy diadalmas maradt az elmélet, mely szerint a funkció teremti meg a szervet, minden más elmélettel szemben, hiszen minden más elmélet adós marad annak a magyarázatával, hogy mikép lehetséges fejlődés.

A legerősebb támadások egyike Weismann részéről érte a lamarcki elvet, aki egy oly szép zárt logikus rendszert alkotott, amelynek éppen azért már gyanúsna kell lennie. Bergson volt az, aki felhívta a figyelmet arra, hogy Weismann a csiraplazma apriori megállapított tulajdonságaiból konstruálta meg elméletét. Ezek szerint e szép zárt, logikus elmélet csak arra jó, hogy Weismann képességeit ilyen rendszer kidolgozására igazolja, de teljesen önkényes megállapításból indulva ki, nem bizonyít semmit sem.

Weismann tanítását elfogadva, teljesen lehetetlen valamely magyarázatot találni arra, hogy mikép fejlődött primitív kezdetekből az élőlények mai széles skálája.

Természetesen távol áll tőlem, hogy e helyen a százakra menő könyvek eredményeit összefoglalni kívánnám, amelyek e kérdést kimerítően tárgyalják és Weismann és társai álláspontjának tarthatatlanságát bebizonyítják.

Csak a Weismann álláspontját képviselő cikk egyes pontjaira kívánok kitérni, és ez az, amikor a természetben a táplálékért folyó harchoz hasonlóan a hipotetikus biophorok között folyó harcot bizonyítottan veszi az analógia alapján.

Az egyed egyes szervei között természetesen van harc a táplálékért és mint Menenius Agrippa meséjének konklúziójában az egyes szervek táplálékozásában összhangnak kell lenni, de ez az összhang természetesen az egyes szervek használatának mérvétől függ, mert a táplálkozás az elhasznált anyag pótlását jelenti, az elhasználás pedig a szerv használatlalt egyenes arányban nő vagy csökken.

Hogy minő harcot folytatnak a táplálékért a biophorok, amelyek egyelőre csak Weismann és követői agyában léteznek, csak azután döntendő el, ha a biophorok létezése más által is lett bizonyítva, mint éppen ezen a táplálékért állítólag folytatott harc által.

A zsidók és egyéb keleti népek rituális operációi sem múlnak

el következmények nélkül és ha ezen tekintetben pozitív összegűjtött adatok rendelkezésre nem is állanak, az adatok hiánya nem bizonyíték a Weismannisták számára. A pozitív bizonyítékok hosszú sorát, amelyek mind a szerzett tulajdonságok öröklését bizonyítják, itt nem közölhetem, csak egyet hozok fel, amelyik szerintem egyedül is elegendő bizonyíték Lamarck igazsága mellett. Az énekes madarak fiókái felnőtt madaraktól elkülönítve felnevelve, ugyanazon melódiákat fűjják, mint a többi fejtájukbeli, bár ezt előzetesen hallani nem állott módjukban.

Nagyon szép a költői szerelem gyakorlati példává való álmínősítése is, amelyet a cikkíró úr elmésen alkalmaz. Én azon bán azt hiszem, hogy több példát lehetne elcsúfult szerelmesek hűtlen elhagyására, mint a mellettük való tántoríthatatlan kitarásra felhozni és a kevés, esetleg hüen kitaró sem hiszem, hogy Weismann elmélete mellett szolgáltatna akaratlan bizonyítékot.

Éppen az ilyen szerelmek nagyon hasonlítanak ahhoz az ideálisnak nevezett szerelemhez, amelyik nem ragaszkodik az eredményhez, ami a jelen esetben utódok nemzését jelenti.

Mindenesetre felhozok én egy, a gyakorlatban sokkal jobban ellenőrizhető példát, amelyik szerzett tulajdonságok átöröklését plausibilisebben bizonyítja, semhogy még időt kellene az ellenkező álláspont cáfolására vesztegetni.

Magyarországon szellemi kiválóságainkat túlnyomó részben a múltban a reformátusok szolgáltatták. A szellemi foglalkozású emberek túlnyomó része pedig természetesen papi pályán működött. A katolikus papok a cölibátus által természetesen gátolva voltak szerzett tulajdonságaik átörökítésében, míg a reformátusoknál a lelkészeknél előfeltételül tekintették a családot és így szellemi örökséget hagytak hátra. Mindenki maga összeállíthatja nagyszüjaink vallási statisztikáját, amelynek eredménye nem lehet kétséges.

VI

Ma már állattenyésztő nem nélkülözheti azon szellemi kincset, amelyekkel Gregor Mendel éles megfigyelése és tiszta logikája ajándékozta meg az emberiséget. Az emberre ugyanazon szabályok állanak fenn, mint a növényekre és állatokra vonatkozólag és Mendel szabályainak ismerete nélkül eugenetikus és annak gyakorlati felhasználása nélkül eugenetika el nem képzelhető.

Mínthogy Mendelnek sikerült azon törvényeket megállapítani, amelyek az öröklésnél érvényesülnek, azt mondhatjuk ma

állapítsanak meg embereknél jelenlevő kedvező vagy kedvezőtlen tulajdonságokat és meg fogjuk mondhatni, ha az illetők leszármazását is módunkban állott figyelemmel kísérni, hogy utódaik között az illető tulajdonságok képviselve lesznek-e és minő arányban.

Pár szóban elmondom a Mendel-féle szabályokat.

Mendel első törvénye az, hogy a keveredésből született első nemzedék (az irodalomban F1-el jelezve) egymásközi hasonló, és pedig lehet intermediár vagy pedig a kérdésben levő tulajdonság tekintetében az egyik szülőhöz hasonlíthat, ez esetben dominanciáról beszélünk, míg a másik szülő által képviselt tulajdonság recessív. A második törvény, hogy a második generációban (F2) különválnak, hasadnak az F1-ben összeolvadtan jelenvolt tulajdonságok és ekkor tűnik ki, hogy a homogenitás csak lát-szólagos volt, mert az F1 utódok egymásközi kereszteződéséből különböző kombinációk keletkeznek.

A kombinációk sémája a következő: Az utódok egynegyedrészre a recessív tulajdonságot mutatja és csakis ilyen utódokat hoz önmagával, vagy egymásközött megtermékenyítve, létre. Az utódok háromnegyedrészre pedig a domináns tulajdonságot fogja mutálni olyformán, hogy egy rész tisztán ilyen domináns utódokat fog ismét hátrahagyni, míg két rész utódai, vagyis az összes F2 utódok felének az utódai, ugyanúgy fognak hasadni, mint az F2-ben történt, vagyis egynegyedrész tisztán recessív, egynegyedrész tisztán domináns, míg a fenmaradó két rész a domináns tulajdonságokat mutatja ugyan, mert ezek mintegy elfedik a recessívet, azonban ez egynegyedrészben kiirthatatlannal ismét előtérbe lép az utódoznál.

A harmadik törvénye Mendelnek, amelynek a feltevése segítette őt korszakalkotó felfedezéséhez, hogy a megfigyelt tulajdonságpárok teljesen függetlenek a többi tulajdonság pároktól és ezek megfigyelése teljesen elkülönítve végezhető. Mendel pl. hórson végezte klasszikus kísérleteit és hét különféle tulajdonságpárt vett külön-külön figyelembe. Az ilyen hasadó tulajdonságpárokat allelomorph-pároknak nevezzük.

VII.

Bármily szép eredményeket is mutathat fel a mendelizmus a gyakorlati tenyésztés terén és bármennyire sikerül is magyarázatát adnia olyan jelenségeknek, amelyek Mendel előtt teljesen érthetetlennek tűntek fel, mégis lehetetlennek tartom a

mendelezést tekintetbe venni a mai fajták kialakulásának vizsgálatakor. Mert ha azt keresem, hogy miként történt az élőlények differenciálódása, akkor nem foglalkozhatom egy olyan elmélettel, melyik már meglévő különbségekből indul ki. A fajták jövő kialakulásával pedig csak úgy áll módomban foglalkozni, hogy az eddigi fejlődési folyamatot vizsgálom és törvényszerűségeit megállapítom. Ha egy matematikai sornak vagy görbének a történetéről semmit sem tudunk, ha annak törvényét nem ismerjük, akkor eleve letehetünk arról, hogy a sor következő ismeretlen tagjait vagy a görbe folytatását meghatározhassuk.

A mendelezés értékes eredményeket nyújt és kiinduló pontul szolgálhat egy általánosabb, később megismerendő természeti törvény elleséséhez, hiszen tapasztaljuk, hogy minden ismert természeti törvény egy általánosabb törvénynek a különös esete. Amit eddig tudunk, az édeskevés, annyira, hogy szinte fejgosit bennünket arra, hogy elméleteket gyártsunk, hiszen minden elméletnek megvan addig a jogosultsága, sőt szüksége, amíg annak alaptalansága gyakorlati tényekkel nem igazolódik.

Induljunk ki például azon feltevésből, hogy az allelomorph-párok egyrésze összetéve szerepelt azon őállat vagy növény-típusban, amelyből az allelomorph-párok tagjait tartalmazó két típus kialakult. Tegyük fel pl., hogy a magas és alacsony borsó amivel Mendel kísérletezett, egy középmagas fajtából vált lassan-lassan (nyitvahagyva a kérdést, hogy miképpen) ketté, egy alacsony és egy magas fajtával. Helyesebben a szimpla őstípus «differenciálódott» magas és alacsony növésű borsóvá. Ha a természetben is összegezni lehet a kivont mennyiséget a maradvánnyal és úgy az eredeti összeget nyerjük vissza, akkor ezen két fajta keresztezéséből azt kell várunk, hogy az utódok közép-magasak lesznek és egymásközött keresztezve ilyen utódokat is hagynak hátra. Ez nem következik be, amit azonban megindokolhatunk azzal, hogy a magas és alacsony borsófajták, amivel Mendel kísérletezett, nem csupán ezen tulajdonságukban térnek el egymástól, hanem egyebekben is, ami azt jelenti, hogy nem egyfajtából keletkezett borsókról volt szó és így nem tudtuk az ősfajtát egyszerű összetevéssel visszaállítani. A tulajdonságpárok függetlenségének a föltevése nagyon önkényes, hiszen nagyon hamar összeütközésbe kerülhetünk a korreláció gondolatával. Darwin rámutatott pl. arra, hogy a fehérszőrű és kékszemű macskák süketek. Anélkül, hogy mélyebben belemennék a dologba, már ebből is látszik, hogy a tulajdonságok mélyen gyökereznek és egymással kapcsolatban állanak. Ha találunk olyan ese-

tekről, amikor a keresztezésből keletkezett faj, aminek ilyen-ör nem lehet dominánsnak lenni, illetve csak az egyik szülő tulajdonságait mutatnia, hanem a kettő között kell állania, hasonlóval megtermékenyítve, állandóságot mutat, akkor elméletünk erős támasztékot nyer. Ilyen példakkal a mendelezők már sokkal találkoztak. Bennünket, akik emberekre vonatkozó szabályokat keresünk, legelsősorban érdekel a néger és fehér emberek kereszteződéséből származó mulattok esete. A mulattok ugyanis tisztán tenyésznek tovább, anélkül, hogy akár néger, akár fehér ősökre visszaütés előfordulna. Más színű emberfajták között pl. indusok és európaiak között való keresztezésnél visszaütés történik, sőt mulatt ivadékok kereszteződése fehérekkel vagy négerekkel, egész színskálát eredményez fehértől feketéig.

Ezen feltűnő eredmény azt bizonyítaná, hogy a fekete és fehér fajok mulatt színű ősektől származnak, amit itt csupán illusztráció gyanánt hozok fel és egyéb itt fel nem sorolt okokból nem fogadhatok el.

A nemek csak fejlődés folyamán különültek szét és még az élőlények legmagasabb rendűjénél, az embernél is megvannak mindig a másik nem egyes szerveinek megfelelő csökevények. Az ivarszervek elpusztulása pedig az illető egyén egyébként nemi jellegzetességét is erősen és hirtelen lecsökkenti. Volt már olyan elmélet, amelyik a nemi elkülönülés t. i.; Mendel-féle tüneménynek tartja, természetesen több allelomorph-párral, a dolog azonban annyira komplikált és a mendelezés eddig telelőkben foglalt törvényeitől annyiban különbözik, hogy ezt ebben a formában elfogadni nem lehet.

Gondoljunk csak pl. annak megállapítására, hogy vajjon tiszta férfi vagy tiszta nő-e valamely családból származó egyén. A mendelezési eljárás szerint két ugyanazon eredetű férfi vagy két ugyanazon eredeti» nő egymással produkált utódait kellene vizsgálnunk, aminek a lehetetlensége nyilvánvaló. Itt említem meg azt, hogy még az egyéb Mendel-féle jelenségek vizsgálata sem terjedhet ki az emberre, mert itt is ugyanazon eredetű férfi és nő (tehát testvérek) utódait kellene vizsgálni és bár ez nem fiziológiai lehetetlenség, mint az előző, mégis gyakorlatilag lehetetlen. Ha az ősfajták összetevéséről említett felfogásunk helyes, akkor 100%-os férfiak és 100%-os nők kopulációjából mindig hermaphroditáknak kellene keletkezni. Bár soha sem voltak olyan emberek, akik mindkét nemű fejlett ivarszervvel rendelkezve tetszés szerint gyakorolták a kétféle nemi funkciói, mégis érdekes volna a hermaphroditikus jelenséget feltüntető egyé-

nek felmenőinek vizsgálata. Sokszor észlelt és sokfélekép kommentált jelenség az ellentétek vonzódásának nevezett tünet, amit helyesebben komplementár tulajdonságok vonzódásának nevezhetnénk és ez így szövegezhethetnénk meg: ellentétek vonzák, azaz kiegészítik egymást, mert ez a definíciójuk. A szimpla eset tehát az volna, hogy a két fél, amelyre valamely őstípus bomlott, egymásra talál és létrehozza az őstípust. A néger férfiaknak fehér nők iránti, a rendesnél erősebb, bár lincseléssel fékezett vágyakozása régen közismert, míg a megszálló színes entent-katonák sikerei a fehér nőknél természetesen a háború után tűntek csak fel. Fekete és fehér egerek kereszteződése a közönséges egeret adja. Galambok és virágoknál hasonló eseteket ismerünk. Biztos módunk van tehát ritkán és bizonyos egész kis fokban visszafelé játszani a filmet, amely a természet munkáját mutatja a fajok keletkezésénél. Ha ezt a filmet vissza tudnánk egész távoli őseinkig forgatni és ismét előre, sokat tanulhatnánk, ami a kérdésben levő eugenetika szempontjából fontos. Megtanulnánk a természet használt módszereket és talán módunkban állana akkor a filmet gyorsabban csavarva a jövőben látni recte a jövőt megfoghatóvá tenni. Nem állana módunkban azonban akkor sem a jövő kialakulásába célkitűzéssel avatkozni bele, mert visszatérve előző hasonlatunkhoz, ha egy mértani haladvány egyes tagjait ismerjük, módunkban áll a nem ösmert tagokat is megállapítani, nem tudunk azonban olyan tagokat behelyezni, amelyek bele nem tartoznak.

VIII.

Az eugenetika a mainál tökéletesebb embert kíván, de hogy tökéletesebb embert alkotni tudjon, elébb értékeléseket kell elvégeznie és megállapítania azt, hogy milyen a tökéletesebb ember. Értékelni pedig célkitűzés nélkül nem lehet. Szükségünk van ehhez annak a megállapítására, hogy az eugenetikus ember minő célra feleljen meg jobban a mainál. Lehetségesek a legkülönbözőbb célkitűzések, amelyek felsorolását még megkísérelni sem lehet. Lehet a cél eudämonisztikus, pl. utilitarista, a legtöbb ember lehető legnagyobb boldogsága (erre az elvre hivatkoznak pl. a hajótöröttek, mikor gyengébb társaikat megesszik) vagy szocialista, amely az egyenlőséget és igazságot kívánja megvalósítani. Mindinkább tért hódít azonban a gondolat, hogy a fejlődés a cél, azaz az ember fejlesztése. Ha ezen utóbbi cél érdekében kívánunk értékelést gyakorolni, azaz az «Über-

mensch» tenyésztést legjobban megvalósító Übermens-chet keressük olyan zsácutcába jutunk, ahonnan kiűt nincs.

A fejlődést próbálták sokan sokféleképen definiálni, de mindegyik meghatározásnak alap gondolata ugyanaz és pedig, hogy fejlődés útján jutottunk el ideig (Akik nem ismerték el az evolúciót, azt nem is definiálták.) A megtett útra kell tehát visszatekintnünk és oly általános elveket megállapítani tanunk, amelyek a fejlődés lényegét teszik. A kiinduló pont természet-tudományos gondolkozóknál mindig a hipotetikus őszállapot, az elért legmagasabb pont pedig a mai nap. Nagyon nehéz volna a mai időpontot hátrább tolni és azt állítani, hogy az emberiség nem ma érte el csúcspontját, hanem — mondjuk — a görög fénykorszak idején. A test fejlettségére vonatkozólag erre igen könnyen tudunk válaszolni, mert a régi olimpiászokról ismert eredmények messze a maiak mögött maradnak. A görög csodn művészi és filozófiai teljesítménye bámulatba ejt bennünket ma is, de ez a kis területre szorított fellobbanás nem jogosít fel senkit annak az állítására, hogy az emberiség egy egyszer elért magaslatról csúszott le mai állapotára. Különb azok, akik korunk degenerált voltát hirdetik, nem a görög csoda elmúlt napjain keseregnek, hanem sokkal újabb időkbe helyezik a leromlás kezdetét. Felelet kellene különben arra vonatkozólag is, hogy mi okozta a görög dekadenciát. Genetikai szempontból gyanakodnunk kellene a miénktől eltérő morálra, az annyira és pedig a legkiválóbbak között legjobban elterjedt pederastiara. Azonban ez egyrészt a legszebb korszakban volt legjobban kifejlődve és vele együtt múlt is el, másrészt ismerünk népeket, amelyek ma is ezen állásponton vannak, a leromlásnak minden jele nélkül.

Perdöntőnek tartom azonban, hogy az evolúció gondolata csak oly korszak szülötte lehet, amelyik saját fejlődésében hisz és a fejlődés gondolata nem nyúlik vissza az ókorba.

Fentiek alapján meglepő tehát azt látni, hogy egyesek ma azt állítják, hogy az emberi nem degenerálódik. Ha természetesnek tartjuk azt, hogy az embernek nincsen olyan szaglása, mint a kutyának, nem tud a futásban a nyúllal versenyezni, nincs olyan szeme, mint a sósnak, akkor nem kell kétségbe esnünk azon, hogy nem vagyunk annyira edzettek, mint a vadon élő állatok. Ha nem esünk kétségbe azon, hogy egész testünk nincs meleg prémmel fedve, nem szabad keseregnünk a kopaszodó emberek miatt és azért, hogy testi erőnk elmarad a gorilláé mögött. Ha a degenerációról szóló sirámoknak hitelt akarunk adni, akkor még

illusztrációkép sem igaz, hogy a majmokból fejlődött az ember, hanem ellenkezőleg, az emberek degenerált majmok.

Nem tudjuk a természet útjait előre látni és csak nagyon önkényes határvonalat húzhatunk, hogy eddig tartott a fejlődés és ami ezután következik, az degeneráció. Logikailag pl. a kopaszságot inkább fejlődésnek kellene tekintenünk, mert a fejlődés útja az egész testet borító szőrzet csökkenése volt. Ennek ellentmond persze az, hogy a kopaszság nem vele született, mert tényleg eredetileg benőtt területekről pusztul ki a haj és pedig inkább olyanoknál, akiknek teste szőrökkel jobban van fedve. Vannak azonban népek, amelyeknek az arcában kevesebb szőrzet van, mint az európaiaknak. Pl. kínaiak, japánok, anamiták. Ezen népek ebben a tekintetben tehát jobban eltávolodtak volna a majomősöktől, mint az európaiak. Ellentétben ezzel a japánok karjai sokkal hosszabbak, mint az európaiaké és így a majmokhoz ebben jóval közelebb állanak és lábuk csontozata is jobban hasonlít a majmokéhoz az európaiakénál.

Felemlítem még, hogy a japán nők között sűrűn fordul elő, hogy nem két, hanem négy, sőt hat kifejlődött emlőjük van, amit tetszés szerint tekinthetünk régebbi örökségnek, de fejlődésnek is.

Mindezekkel azt kívánom demonstrálni, hogy sohasem tudhatjuk valamilyen változatról, hogy az a fejlődés útjába esik-e, vagy degeneráció. Hajlandó vagyok azonban azt állítani, hogy minden újonnan fellépő tünet, amivé! a faj történelemben még nem találkoztunk, vagy fejlődés, vagy legalább (emberi dolgokra szokásos kifejezésmódot használva) kísérlet a fejlődés felé és vagy fennmarad mint újonnan fellépett variáció és ekkor fejlődés, vagy mint kedvezőtlen változat elpusztul. Ha a mai egészséges embertípustól eltérő minden változat degeneráció, akkor az eugenetika célja a mai állapot fenntartása volna, pedig nem képzelhető el eugenetikus, aki nem hisz a fejlődésben.

Az eugenetikus nemcsak elfogadja a fejlődést, hanem cél is tűz ki maga elé, tenyésztani akar embereket, akik a mainál fejlettebbek. Nem veszi azonban észre, hogy lehet juhokat vagy serléseket tenyésztani emberi célokra, de embereket tenyésztani emberi célokra épp oly különös, mintha juhokat kívánnánk te nyésztani a juhok céljaira.

Ezzel kapcsolatban kérdezem, nem kívánnók-e zenészek, matematikusok, katonák és pénzemberek tenyésztését és egy olyan fajta, de természetesen sokkal fokozottabb specializációt, mint a hangyáknál és m éh éknél megvan. Ha az eugenetikusok

delikvensek akarnak lenni a végsőkig, akkor azt is ki kellene mondanunk, hogy csakis az eugenetikái hitet vallók szaporodása engedhető meg.

Az eugenetika tulajdonkép egy önmagával ellentmondó törekvés kifejezője. Alapja a végnélküli fejlődésben való hit keresztülvitelében pedig csakis konzerváló hatású lehet. A fejlődésel kétségtelenül együtt jár az ideálok megváltozása és a mai embernek nem az az elérendő ideálja, mint volt őseinek. (Nem hiszem, hogy a majmok az embereket bármily kis mértékber szimpatikusnak találnák.) Ha pedig az eugenetika 100 százalékos eredményt érne el és a mai ember ideáljait ki tudná tenyészteni, akkor hosszú időre leszögezte az emberiséget a mai ember ideálja mellé, bár a kitenyésztett ideál ideálja ismét kiszámíthatatlan lenne és a belekontárkodás a természet munkájába céltalannak bizonyulna. Praktikusan ma csupán negatív rendszabályokra gondolnak a legvérmesebb eugenetikusok is. A negatív rendszabályok a születések korlátozásával járnak és ez természetyszerűleg korlátozza a mutációk és variációk számát. A mutáció és variáció pedig az az út, amelyet a természet követ, midőn újat kivan alkotni és nagyon különös, hogy amikor titokban, mint a természet alkotásával, önmagával mindenki meg van elégedve, akkor a mások, az emberiség érdekében a saját belátásunk útjait kivanjuk követni. Minden ember csúcspont önmaga előtt, de az utal, amelyen létrejött, mégsem tartja alkalmasnak hasonló műremek alkotására.

IX.

Az eugenetikusok és ellenfeleik vitája eddig légüres térben mozog. Egyik oldal sem számol a mai adott helyzettel. Mind-egyik ügy beszél, mintha a föld egyesült államainak parlamentjében foglalna helyet és a föld nem volna nemzeti államokra tagolva és az egyes országok állásfoglalásukat nem a saját, hanem az egész emberiség érdekeinek figyelembevételével határoznák el.

A nemzeti államok érdeklődése szempontjából nézve a kérdést megállapítjuk, hogy a világon csupán első nemzetek vannak mindenki vét nemzete becsülete ellen, aki azt valamely más kép mögé másodiknak sorozza. Ez a helyzet az eugenetikai elvre magára csak előnyös lehet. Nem képzelhető ugyanis nemzet, mely egy közösen végzendő pozitív eugenetikái kísérlet esetén nem a legnagyobb részesedési kvótát igyekezne a maga számára a tenyésztésből biztosítani, nemzeti büszkeségének legyezésére.

Tényleg azonban — és ez csak azt mutatja, hogy minő ne-

hézségekkel kell majd a megvalósulás stádiumába esetleg belépő gyakorlati eugenetikának megküzdenie — még a születések számának nagyobb mérvű befolyásolása sem sikerült eddig az államnak, pedig volt olyan állam, amely ezt nem is oly chimarikus célok miatt, mint a fajnak a ködös távolba vesző jövőben történő megjavítása, programjába vette.

Feltételezve, hogy egyes népek külön-külön mégis az eugenetikái gyakorlat útjára lépnének, természetesen azon tulajdonságokat ismernék el kedvezőeknek és ideálisnak és így kitenyesztendőknek, amelyekkel mint fajtájuk tulajdonságaival dicsekedni szoktak. Ez a törekvés, feltételezve annak eredményességét, a különböző népek közötti választóvonalak mélyítéséhez a népek megértésének hátráltatásához vezetne és esetleg háborús bonyodalmak magvát hintené el.

A nemzeti eugenetika természetesen úgyis a katonai szolgálatra való nagyobb mérvű alkalmatosságot tekintené főkritériumnak, mint ahogy a degenerációról szóló sirámok fő forrása a sorozásokról szóló statisztika.

Sokan emlegették már azt, hogy a gondolkozás fejlődésére az anyanyelv igen nagy hatással van. Nem is lehet tagadni ennek a jelentőségét, hiszen nyelvek szerint több vagy kevesebb elme munka, sőt logika szükséges még a köznapi beszédhez is, nem is beszélve arról, ha gondolatainkat szabatos formába kívánjuk önteni. Ezen körülményt azonban részletesebben itt kifejteni nem lehet céлом. Visszatérve az előbbi kérdéshez, önkéntelen is a régebbi úri- és szolganépek megkülönböztetése jut eszünkbe, hiszen ha egy nép az eugenetikái gyakorlat útjára lépett (valószínűleg az előrehaladottabb népek teszik meg először ezen lépést) és így még jobban megnöveli a távolságot, mely őt az elmaradottaktól elválasztja, szüksége lesz arra, hogy ezen távolságot megtartsa, hogy quasi szolganépeket tartson a maga számára. Az elmaradottabb népeket eugenetikái utón felemelni akarni egyértelmű volna azzal, hogy magasra való ugrás előtt lemennénk egy gödörbe.

X.

Egy érintkezési pont van, amiben megegyezik a természettudósok, filozófusok nagy része, sőt tételes vallások is vannak ezen az állásponton és ez az előre elrendeltség kérdése.

A természettudomány a filozófia és sok hit szerint is csak egyféleképp történhetik minden és a fejlődés tulajdonkép lejátszása egy olyan filmnek, amely már kezdettől fogva készen volt

és amilyen senki és semmi nem változtathat, a legcsekélyebbet sem.

Minden meg volt határozva kezdettől fogva és ha a ködfolt magában hordta évmilliók és milliók előre meghatározott történetét, amely évmilliók komplikált évekből, hónapokból, napokból és percekből állanak, milyen bonyolult szerkezetének kellett annak lennie. És hogyan beszélhetünk mi ma a fejlődés útjáról az egyszerűtől a komplikáltig, ha amint a csira magában hordja már valamikép az egész későbbi szervezetet készen, úgy a feltételezett egyetlen őssejt is minden lehető szerves életet egy sejtben összefoglalt. Egy mindent átfogó értelem minden pillanatban múltat és jövőt egyforma biztosan láthat.

Az őssejthez képest milyen egyszerű szerkezet az emberi test, ahol legalább egynéhány szerv működését, úgy ahogy ismerjük. Milyen elenyésző probléma az őssejt problémájához képest az, hogy miképpen van agyunk sok milliárdnyi ganglion sejtje a petesejtben előre determinálva.

Ha a fejlődés útja a homogén egyenletességgel elosztott anyagtömegeknek a differenciált szétszóródását jelenti nekünk és ha a szétszóródás maximuma után a folyamat megfordul, akkor ezen második processzus időpontjaiban az akkor élő megfigyelő szintén folytonos fejlődést fog konstatálni, ha ez a mi mai értelmünkkel és előző definícióinkkal ellenkezik is.

XI.

Az eugenetika körül kifejlődött parázs vitához hozzá kívánok szólni én is, bár a dolog lényegéről csak annyit tudok, hogy az emberi faj javítását tehát a fejlődés gyorsítását célozza.

Ha visszatekintünk az emberiség történetére, a fennmaradt írott és nem írott dokumentumok tanúsága szerint voltak gazdag és kevésbé gazdag társadalmak, voltak már előttünk is kultúrában igen előrehaladott népek, halász, vadász, pásztor, földművelő, harcos, iparúzó és kereskedő népek, de hiába keresünk boldog népet, mert ilyen még nem volt. A fejlődés az emberiség történetében tagadhatatlanul kimutatható, de kétségtelen az is, hogy a fejlődés nem tett bennünket boldogabbá. A fejlődés, a haladás, az állapotok javulása nem hoz magával több boldogságot, de a megállás az emberre nézve elviselhetetlen. Folyton előre kell haladnunk, hogy ne legyünk még szerencsétlenebbek. Majmok vagyunk egy forgó hordó tetején, folyton előre kell ni ennünk, hogy egy helyben meg tudjunk állani. Kényszerítve

vagyunk fejlődni és haladni, mert az elégedettség a világ berendezésével, ellenkezik a világ berendezésével. Az önmagával való elégedettség fordított arányban áll az illető értékével, ha ott magunkra el nem is ismerjük, másokra nézve mindig némi lenézőssel mondjuk: «Boldog ember!»

Az eugenetika is ezen tökéletesedés! vágnak szüleménye. Meddőségre van azonban kárhoztatva, mert teheti ugyan az embereket szebbekké, jobbakká és okosabbakká, de széppé, jóvá okosakká soha. A szépség, jóság, okosság az átlagtól való eltérést jelentenek és így soha nem válhatnak a többség tulajdonságává. Melyik európai ember ad hálát naponta az Istennek, hogy nem pápuának született. Ellenben mind érzi naponta a társadalomban egyéni tehetségei által körülírt helyzetét.

A fejlődés a szenvedést fokozza, mert az öröm és fájdalom komplementär fogalmak — az összegük nulla.

Nagyobb örömrért nagyobb szenvedéssel kell fizetnünk. Schopenhauer mondja, hogy a zseni, tehát a csúcspont szenved a legtöbbit. Igaz, hogy elhallgatja, hogy a legmagasabb gyönyör is az övé.

Nem közelíthetjük meg az ideált folytonos fejlődéssel, meri az ideál gyorsabban fejlődik. Minél gyorsabban fejlődünk, annál elérhetlenebb az ideál.

A fejlődés, mint mondtam, benső törvényünk, ha nem fejlődünk, ha nem haladunk, nincs többé életcélunk. A legszegényebb ember az, aki eléri már mindent, ami általa elérhető. Az eldorádó ott van, ahol az emberek nagy része folyton javulni érezheti helyzetét anélkül¹. hogy eljutna ahhoz a ponthoz, ahol már nincs tovább.

Az amerikai Egyesült Államok élete közelíti meg legjobban ezt a célt. Az amerikai életet pedig az amerikai emberek teszik. Ha azonban a yankee ideál kitenyésztését kellene az eugenetika végcéljának kitűzni, ezt még sem tudnánk oly szent magasztos célnak tekinteni, amiért harcba szállani érdemes.

XII.

Az eugenetikai vita folyamán közölt egyik vélemény az, ami is hozzászólásra késztet. A betegségek gyökeres kiirtása tör lándzsát egy úr, aki Ádám és Évának a paradicsomból aló kiüzetésének szimbólumát ma sem tudja megértem.

Ha mondjuk a tertiar-korszak állapotai egy szép napon lefixírozottak volna, ami bővebben körülírva azt jelenti, hogy az akkor élt élőlények életkörülményeinek megfelelő életfeltételek stabilizáltak volna, a föld a mai nap is akkori élőlényekkel lenne benépesítve. Ha ezt a feltevést végig gondoljuk, akkor kimondhatjuk, hogy az élőlények fejlődéséhez, ami az emberiség kialakulásának történelme! jelenti a bajok éppúgy hozzátartoznak, mint minden egyéb fejlődést befolyásoló tényező. És talán tuberkulózis, sarlach, vérbaj, rák, cukorbetegség stb. nélkül nem lenne ma vasút, repülőgép, rádió, ha az összefüggést végig figyelemmel kísérni nem is tudjuk. Mindenesetre tudjuk azonban azt, hogy az alkotás láza feltűnő gyakran esik egybe a tuberkulotikus lázzal.

Minden élőlény között az ember van a legtöbb és legkülönbözőbb betegségek kitéve. Az embert, aki legmesszebb eljutott, ehhez sok betegség és bajjal keleti ösztökélni. Az Ebért — Gaffky-féle bacillus, mely az embernél a typhust okozza, más élőlényekre nézve teljesen ártalmatlan.

Természetes, hogy a betegségek amelyek kiválasztást okoznak az embernél, maguk is «fejlődésnek» vannak alávetve. Előrepszene és meghalnak maguk a betegségek is. Hasonlítsuk pl. össze a gyermekbetegségek ismert kanyarót a sarlachhal.

A kanyaró gyermekbetegség, miután minden ember érzékeny iránta és mert a fertőzést már gyermekkorában mindenki elszenvedi. A betegség nem oly súlyos, hogy kiválasztó hatása erősen érezhetővé válna PS így majdnem kivétel nélkül mindenki Keresztülmegy e betegségen. A sarlach súlyos betegség és rigályossága igen erős fokú és éppen kiválasztó hatása következtében sokkal kevésbé van szelídebb társánál elterjedve. Az emberek egy része vele szemben már kisebb-nagyobb immunitást szerzett. Aki felnőtt korában kapja meg, az úgy látszik, előbb csak elkerülte a fertőzést és rendszeren súlyosabban szenved a betegségben, mint a gyermekek. A betegségek, emberi dolgokra megszokott kifejezésmóddal élve, szintén harcban állanak egymással, ami nem jelent egyebet, minthogy ugyanazon testbe-

egyszerre jelentkező, egymásra befolyással kell lenniök. Ma a paralizist pl. maláriával gyógyítják.

Ha az emberiség tovább halad azon az úton, amelyet fejlődésnek nevezünk, akkor újabb és újabb betegségeknek lesz ki téve. Ennyiben tehát igazat adok annak, aki a mai betegségeket kiirtani kívánja. A betegségek ellen való küzdés a fejlődés útjához tartozik és én természetesen nem ezen küzdést próbáltam fentiekben kifogásolni, hanem azon naiv hitet, amely a betegségek kiirtását lehetőnek és nemcsak egyénileg, hanem emberileg is kívánatosnak tartja.

A cukorbetegségről mondtak pedig az eugenetika alapjaival állanak ellentétben. Hiszen ha az insulin használata minden cukorbetegre kiterjed, akkor minden cukorbeteg akadálytalanul tudja ebbéli defektusát későbbi generációknak örökségül hagyni.

XIII.

Minden domestikált növény és állat minden olyan tulajdonsága tekintetében, amelyre a tenyésztők súly helyeztek, messze túlhaladja vadon élő rokonainak szélső variációit is. Már most kétségtelen, hogy ezen tulajdonságok nem állhattak volna elő akkor, ha a weissmannisták elve 100%-bán fennáll, azaz ha csak a szülők tulajdonságai örökölhetők át és az utódokban, a szülőkben is megvolt tulajdonságok legfeljebb újra kombináltak. Logikailag kétségtelen, hogy csak akkor beszélhetünk öröklésről, ha a kérdéses tulajdonság úgy a szülőkben, mint az utódokban megvan.

Egy professzor a neodarwinista és neolamarckista iskolák harca közben a következőképp szögezte le álláspontját: ha a szerzett tulajdonságok átörököltek, akkor az öröklésben valami ismeretlen princípiumnak kell még lenni, ha pedig nem örököltek, akkor az evolúciónak van valami ismeretlen tényezője.

Már most nem térve ki arra, hogy örökölhetők-e vagy nem a szerzett tulajdonságok, meg kell jegyezni a tudós professzorral szemben, hogy a szerzett tulajdonságok átörökölhetőségének a feltételezése nem elegendő az evolúció megértéséhez. Ha a koreaiak olyan tyúkot tenyésztettek ki, amelynek fark toll hosszúsága 6 méter, ezen tény lehetőségének a megértéséhez éppoly kevésbé elegendő a lamarckista felfogás, mint a darwinista. Nagyon bajos egy olyan funkciót elképzelni (Lamarck szerint a funkció teremti a szervet), amelynek elvégzése közben a tyúk farklolla 6 méter hosszúságúra megnőtt.

Egy egyszerű feltevessel kijuthatunk azonban a zsákutcából, melyben reménytelenül vesztegelni látszunk. Kövessük csak tenyésztői eljárásában figyelemmel. A tenyésztő kikeresi a leg-hosszabb farktollú apa és anya állatokat és párosítja őket. Minden ismeretünk, és azt mondhatjuk, hogy aprioristikus feltévé-sünk szerint is az utódok legfőljebb a szülők farktollhosszúságát érhetik el.

Térjünk most vissza arra a kérdésre, hogy miképen van a petesejtben a kifejlődő lény sok milliárdnyi sejtje úgy determinálva, hogy még az anyajegy is sokszor ugyanarra a helyre kerül, mint valamelyik szülőé és Le Dantec kifejezőmódját használva mondjuk azt, hogy pl. a heringpetének csak egy tulajdonsága van és ez a heringgélevés, akkor ezzel szemben nekünk azt kell mondanunk, hogy a heringpete tulajdonsága a heringgélevés és még valami. Ha azt hisszük ugyanis, hogy egy petében csak az a tendencia van meg, hogy fájának egy példánya fejlődjék ki belőle, akkor ezzel tagadásba vesszük a fejlődést és elismerjük a fajok változhatatlanságát. Másképp kifejezve azt mondhatjuk, hogy a heringpetében egy tendencia van és ez a tendencia a külvilág behatása által a jelen körülmények között heringet hoz létre a heringpetéből. Semmi okunk nincs azonban nem azt tenni fel, hogy a heringben vagy visszatérve a koreai tyúkra, hogy a megtermékenyített petében több egymással harcoló tendencia van, amelyek együtt hozzák létre a tyúkot és ezen tendenciák hosszú idők alatt szerzett egyensúlyi helyzete a rendes tyúk. Amikor azonban azon variációkat, melyeknél a farktoll alkotására irányuló tendencia erősebb farktoll képződésben nyilvánul, kiválasztjuk és párosítjuk, akkor összegezzük a tendenciákat és nem farktoll minőséget, hanem a farktollnak a többi testrész rovasára irányuló növekedési tendenciáját örökítjük át, ami a fentebb említett eredményben nyilvánul.

Ha lehetséges hat méter hosszú farktollú tyúkokat tenyészteni, akkor itt tendenciát és nem farktollhosszúságot örökítünk át. Minthogy ez elszigetelt eset nem lehet; új tulajdonságok tenyésztése nem lehet elméleti abszurdum.

Osborne tételére ennek kell lenni a válasznak, mert minden domestikált növényünk és állatunk messze túl van azon a Ponton, mint a vadon előforduló szélső variációk.

Nem igaz tehát az előző hozzászóló tétele a terciár-korszak állapotainak fixírozásáról, mert ha stabil körülmények maradnak is, e tendenciának érvényesülni kellett, ilyen ben-

nünk rejlő tendencia nélkül nem érthető meg sem Darwin, sem Lamarck, sem Vries, sem Johansen elmélete alapján a fejlődés.

Ez a tendencia azonos a megtermékenyített petében rejlő tendenciával és ugyanez a biogenetikai alaptörvény is.

A tendencia nem igen tekinthető materiálisnak, mégis olyan, mint egy quantum, különben nem lehetne összegezni és pláne tervszerűen.

XIV.

Az élőlények az idők folyamán változtak. Természetesen változtak életkörülményeik is és körülöttük minden. Az élet telén természet hat az élőlényekre és az élő visszahat az élettelenre. Ha az élettelen fejlődést okozott az élónél, az élettelenben párhuzamosan keletkezett változásokat miért nem tekintjük fejlődésnek? A fejlődés fogalma ma erősen be van ide^zödve minden ember, de csakis fehér ember gondolkodásába. Az analógiát saját életünkben vesszük, minden nap okosabbnak tartjuk magunkat pedig és ez is csak nagyon nehezen állítható, legföljebb tapasztaltabbak leszünk.

Kant mégis azt mondja: *das die Menschheit im Ganzen sich zum Besseren fortschreit* dies anzunehmen berechtigt den Menschen wohl keine Theorie doch die praktische Vernunft welche nach einer solchen Hypothese zu handeln dogmatisch gebietet. Az egyéni fejlődésről, illetve annak három fokáról szóló véleménye közismert:

Der erste Schritt in Sachen der reinen Vernunft, der das Kindesalter derselben auszeichnet, ist dogmatisch. Der zweite Schritt ist skeptisch und zeugt von Vorsichtigkeit der durch Erfahrung gewitzigten Urteilskraft. Nun ist eben noch ein dritter Schritt nötig, der nur der gereiften und männlichen Urteilskraft zukommt... Kritik der Vernunft.

Általában olyan idézetek egész sorát lehetne felsorolni, ahol a szerzők azt konstatálják, hogy a fiatalság a fennálló viszonyok ellen való támadást jelent.

Shav. Everyman under thirty having any knowledge of the existing social order and not revolutionist is an inferior. Everyman over forty is a scoundrel.

Barrés Renai. szájába adja: *Oui cher M. je pense peu de bien de jeunes gens qui n'entrent pas dans la vie l'injure a la bouche. Beaucoup nier á vingt ans c'est signe de fécondité. Si la jeunesse approuvait inlegralement ce que ces aínés ont constitué*

pe reconnaitrait elle pas d'une façon implicite que sa venue en resoude fut inutile.

Saint Beuve: Il se trouve, dans le trois quarts des hommes meme un poète qui meurt jeune, tandis que l'homme survit.

De azután vannak akik konstatálják az öregebbeknél a viszonyokba való belenyugvást is.

Paulsen: Die Jugend ist rationalistisch in ihrer Anleitung, sie glaubt an Gedanken und ihre Madit, die Wirklichkeit umzugestalten; alle Revolutionen sind von Jünglingen herauseegangen Das Alter wrird historisch auch in seinem Denken: as sieht wie wenig es das eigene Leben gemacht hat.

Emerson: A demokrata egy fiatal konzervatív, a fiatal konzervatív ellenben egy öreg demokrata.

Taine: A fiatal emberek többsége a magasabb iskolák elhagyásakor többé-kevésbé jakobinus. A növéssel összekötött betegség ez tíz év múltával az előbb elégedetlen belátja, hogy a korlátok és felügyelők hiánya a legnagyobb szerencsétlenség lenne.

Nem tudom, hogy van-e valami olyan objektív szempont, mely támpontot nyújtana annak megállapításánál, hogy az öregedés tényleg fejlődés-e. Természetes azonban, hogy mindig az előző gondolkodásunkat kárhozzatjuk és a mait tartjuk helyesnek.

XV.

A monogam házasság intézményét az eugenetikusok egy része a fajra hátrányosnak tartja és annak alapját és igazolását csupán a gazdasági okokban rejlték véli. Akármint vélekedünk a házasságról, meg kell állapítanunk azt a tényt, hogy a legnagyobb művészek és a legnagyobb emberek nem tartották a monogam házasság formáit magukra nézve kötelezőnek. Mini eugenetikai szempontot meg kell vizsont említeni, hogy igazán nagy ember utódai között igazi nagyságot nem ismerünk sem monogam házasságból, sem természetes viszonyból eredőleg. Oroszországban jelenleg megtörténik a kísérlet a házasság láncainak lazítására, de hogy ennek eredménye miben fog nyilvánulni, azt igazán nem tudhatjuk.

Mindenesetre tudjuk, hogy többnejűség számos országban hosszú századokon keresztül egész napjainkig fennállott és semminemű okunk sincs annak feltevésére, hogy eugenetikailag jobb eredményt hozott volna a monogám-házasság intézményénél legalább a haladás külső ismérve feltűnően a monogamnépeknél forog fenn.

Az eugenetikusok között vannak akik a házasság intézményét mint az eugenetikai elvek megvalósításának akadályát lerombolni kívánják, másrészt vannak, akik a házasságkötést eugenetikai elvek szerint kívánják szabályozni.

Akik a monogámia eltörlését és a háremszerű embertenyésztést kívánják (olyan eugenetikus nincs, aki a többférjűség mellett kardoskodna) olyan okokkal győzik meg önmagukat, kívánságuk, hogy nem mondjam vágyuk helyes voltáról, amelyek csak látszólag állanak fenn.

Ilyen pl. a nők állítólagos nagyobb száma. Ha azonban a nemzőképes korban levő nők számát hasonlítjuk össze a férfiakéval, akiknél ezen idő rövidebb átlagos életkor mellett is tovább tart, akkor, hogy úgy mondjam, a „tényleges” nők száma nem lesz nagyobb a tényleges férfiakénál. Schopenhauer kardoskodott amellett, hogy minden férfi kivénült felesége mellé egy fiatalabbat vehessen, ezt nem tarthatjuk eugenetikai gondolatnak, bár ugyanő az idősebb férfiaknak fiuk iránti vonzódását a természet védekezésének tekintette, hogy ezáltal az öregeket improduktív utakra terelje.

A háremszerű tenyésztés különben azt tételezné fel, hogy a több fajjavításra alkalmas nő, mint férfi van. Mert olyan elmélet, mely csak az apai tulajdonságok öröklésének fontosságát hirdetné, vagy az anyai tulajdonságok örökölhetőségét tagadná, nincs. Mármost az, aki a nőekkel, mint alárendelt tenyészállatokkal kíván diszponálni, éppen ezen diszponálás logikus alapjaként a nők magasabbrendűségét kellene, hogy elismerje.

XVI.

Meglepőnek tartom, hogy egy eugenetikai vita tartama alatt Francis Galton nevét még senki sem említette. Én ugyan semmi tekintetben sem osztom az ő nézetét, azonban mégis különösnek kell találnom, hogy az eugenetika megalapítójának neve egyáltalán ne szerepeljen az eugenetikával kapcsolatban. Ha nem is vagyok Galton híve, a kérdést, amelyet fejtegetni szándékozom, tőle veszem és ez a nagy emberek problémája.

Egész természetes, hogy a fajnemesítés nagy léptekkel haladhatna előre, ha azok, akiket nagy embereknek ismerünk el, számarányuknál sokkal nagyobb mértékben vehetnének részt a fajfentartás munkájában és örökíthetnék át utódaikra azon kiváló tulajdonságaikat, amelyek őket a nagyok sorába emelték. Ezen kívánságnak meg lehetne kétféleképpen is felelni,

és pedig egyfelől úgy, hogy azon emberek részére, akik kiválóknak vannak elismerve, állandóan rendelkezésre tartunk olyan minden tekintetben az eugenetikai kívánalmaknak megfelelő nőket, akiknek segítségével lehetőleg nagyszámú utódokat produkálnának. A másik mód, mely expedítivebb volna, hasonlóan a kiváló lovaknál már követett módszerhez, az egyes eseteknél kikerülhető spermákat több részre osztva, mesterséges mechanizmus segítségével hasznosítaná.

Meg kell azonban jegyezni azt a közismert tényt, hogy nagy embereknek kevés életképes utódja van és igazán nagy embernek nagy utódját nem ismerjük. A nagy emberek képességeinek átörökítéséhez a nagy embereken kívül még egy nő közreműködése is szükséges. (Nagy ember alatt nemcsak a számbeli túlsúly miatt értek férfit, hanem azért is, mert nőknél az utódok előállítására sokkal jobban van fiziológiailag korlátozva, mint férfiaknál, másrészt ez a tevékenység elvonná őket „nagyságuk” gyakorlásától.) Ezen nők megválasztása nem oly egyszerű, mint az első pillanatban látszik. Feltétlenül szükséges, hogy egyrészt a nagy emberre nemi ingert bírjanak gyakorolni, másrészt pedig ugyanazon tulajdonságokban az átlag felett kell állniok, mint amelyekben a nagy ember excellál. A legtöbb nagy ember nagysága olyan tulajdonságokból tevődik össze, amely tulajdonságok meglétét nőknél életviszonyaik miatt legtöbbször még csak konstatálni sem lehet.

Nagy ember pl. Napóleon, (az emberek többsége előtt Napoleon a nagy ember), de melyik nő az, aki napóleoni tulajdonságokkal rendelkezik. Ha találnánk azonban napóleoni tulajdonságokkal rendelkező nőt, ez nagyon valószínűtlen, hogy Napóleont szerelemre vagy legalábbis szerelem gyakorlására tudná indítani.

Ha azonban mégis sikerülne a Napóleonekat elszaporítani, ez gyakorlatilag nagyon különös eredményeket produkálna. Képzeljük el Európát 12 Napóleonnal.

Visszatérve eredeti problémánkhoz, meg kell azonban állapítanunk, hogy a nagy embereket kortársaik nagyoknak némen szokták elismerni, hacsak igen magas kort nem érnek eiken magas korban levő nagy emberek azonban nem igen vállalhatnak nagyobb részt a fajnemesítési munkában. Valami objektív ismérvet a nagy emberek korai felismeréséhez felállítani nem tudunk, hiszen igen sok nagynak tartott ember a társadalom produktuma és sok nagy ember pedig csak a halála után születik.

Egy objektív ismérvet mégis lehetne találni, ez azonban csak negatív és már előbb érintettem is. Nagy embereket nein értik meg kortársaik és így nagyoknak sem ismerik fel őket. Fel nem ismert nagy embereket azonban nem lehet a fajnemesítésnél felhasználni. Nagyon kevés nagy ember kapott még életében szobrot, ami azt jelenti, hogy korukat megelőzték. Ha a fejlődés elvét elfogadjuk, ami egy eugenetikusként *conditio sine qua non*-ja, akkor a nagyságnak előfeltétele, hogy korát megelőzze, azaz az időben általában később következő magasabbrendűséget már előbb érje el. Minél később kap valaki szobrot, annál nagyobb érdemek jutalmazását jelenti tehát az. Természetesen nagyon sokszor nem a tényleg élt ember kapja a szobrot, hanem az a szimbólum a mivé ő az idők folyamán alakult. Az elvek és eszmék, melyeket a nagy emberek és szobraik reprezentálnak, szintén változnak, hogy úgy mondjam „fejlődnek”, időnként elvesztik aktualitásukat és újraélednek, élnek és meghalnak. Azért, ha a szobrok már nagyon elszaporodnának, az elpusztult ideák képviselőinek szobrán a felírást időnként ki kellene cserélni és új ideálok neveivel helyettesíteni. Ezen kitérés után konstatació, hogy a nagy emberek részvétele a fajnemesítés terén nem igen biztosítható, mert használtak már ugyan szobrokat az idők folyamán defloreálásra, de nincsenek megbízható adataink arra, hogy ilyen műtétből utódok, pláne nagy utódok származtak volna.* Elképzelhető az is, hogy valaki elég nagyok tartja magát ahhoz, hogy nemzetétől ajándékol 16 éves szüzeket követeljen áldozatul, de nemzetek hasonló áldozatokat utoljára a Minotaurusnak hoztak. Önmagának nagyratartását általában nem szokás erre elegendő bizonyítéknak elfogadni. Az ellenkezőjét inkább fogadhatjuk el, mert minden élőlény között csak a legfejlettebb, az ember tudja magát kicsinek tartani és az az ember, aki először tartotta magát kicsinek, nagy ember volt.

Nagyon rapszodikusán adtam le véleményeimet a felvetett problémához és a következőkéi akarom, mint konklúziót még közölni.

A nagy embereket nem értjük meg, csak utólag Eredményes zsenietermelés abban kulminálna, hogy mind forszírozottabb távolság választaná el a zsenit a középszerűségtől. Mit ér

* V. ö. Renan L'Antechist. Selon un legende rabbinique, il v avait a Rome, durant ce long deuil de la beauté qu'on appelle le moyen age, une statue antique conservee en un lieu secret, et si belle que les Romains venaient de nuit la baiser furtivement. Le fruit de ces embrassements profanes fut, dit-on rAntecbrist. A szerkeszto.

pedig a zseni, aki korát messze meghaladja? Mit ér egy zenei zseni, akinek nincs közönsége? Mily kevés valószínűsége volna annak, hogy alkotásai oly utókorra maradjanak fenn, mely azokat méltányolni tudja. Az ilyen utólag felfedezett mesterművek bámulatot tudnának ugyan alkotóik iránt gerjeszteni, de semmi eredményt nem jelentenének a haladás szempontjából.

Említette előttem valaki, hogy hazánkban a reformátusok aránytalan nagy kontingenst szállítottak a nagy emberek sorából és ezt azzal magyarázza, hogy a református papok szabadon örökíthették át szerzett tulajdonságaikat, míg ez a katolikusoknál ki volt zárva. Szerintem nem lehet ezt mint a szerzett tulajdonságok átöröklésének bizonyítékát tekinteni, mert egyszerűen arról van szó, hogy a katolikusoknál egy fordított szelekció működött, azaz a legtehetségesebb (szellemi pályára ment emberek) mintegy kasztráltak a coelibatus által.

XVII.

Mindeddig vártam, hogy valaki szóvateszi azon megjegyzést, hogy a cukorhaj, amely a felsőbb néprétegekből szedi áldozatait fordított szelekciót üz. Minthogy eddig ezt mindenki hallgatólag tudomásul vette, szükségesnek tartom észrevételeket fűzni hozzá.

A statisztika ma már kétségtelenné teszi a felsőbb néprétegek aránylag nagyon gyors kihalását és azt, hogy a felsőbb rétegekbe az alsóbbakból való feltörekvés állandóan történik ezt saját magunk napról-napra tapasztaljuk. Ha ezt látjuk és ahelyett, hogy siránkoznánk rajta, az okát keressük, nagyon hamar meg kell azt találnunk. A természetes kiválasztás a felsőbb rétegeknél, kedvező anyagi helyzetük nyújtotta előnyök folytán nem érvényesül és a dekadencia ennek következtében általában igen hamar mutatkozik. Az olyan nép, amelynek nincs alsóbb osztálya, ahol a létért való küzdelem teljes erővel dül, nagyon hamar kiéli magát és az egész nép más „barbárok” uralma alá kerül.

A városok, ahol a népek elitje lakik, saját lakosaik születéseire utalva, bevándorlás nélkül, hamar elnéptelenednének.

A zsidók, akik par excellence városi lakosok, ha nem volna a Lengyel- és Oroszország-i utánpótlási terület, ahol a legnagyobb nyomorban tengődnek, már rég a kipusztulásnak volnának minden országban kitéve.

A magyar zsidók helytelenül teszik, amikor évszázadok

ezelőtt itt élt hitsorsosaikra, mint őseikre hivatkoznak, mert azoknak utódai már rég kihaltak és száz évnél messzebbre kevés zsidó tudja eredetét kimutatni.

Gondoljunk csak a felsőbb osztályok kihalása tekintetében arra, hogy hosszú századokon keresztül minden országban, minden uralkodó egész napjainkig folyton ajándékozta a nemességet és a nemesek még mindig elenyésző kisebbséget alkotnak.

Tudunk olyan nemesítési aktusról, amely egyszerre 1000-nél több családot nemesített meg és amelyek azóta majdnem mind kihaltak. Mennyi magyar nemesi családot ismer a genealógia s mily kevés család az, amelyik 500 évig hitelesen vissza tudja vezetnei családjá eredetét.

XVIII.

Bár laikus vagyok minden olyan tekintetben, mely az eugenetikával kapcsolatba hozható, mégis, vagy talán éppen azért kifogásaim vannak az eddig közölt hozzászólások nagyrésze ellen. Az eddig leadott vélemények között vannak, melyek az ember származását a következő séma szerint fogják fel: a föld életkorának bizonyos idejében, bizonyos körülmények között keletkezett az élet bizonyos primitív formája. Amint a földön az élet feltételei változtak, úgy változott az élet, illetve mert az életfeltételek a föld különböző részein és különböző magasságban, szárazon és vizén különbözők voltak, az élet különböző formákban nyilvánult meg. Ezzel szemben megállapíthatjuk, hogy a föld történetének legrégebb korszakában előfordult élőlényekhez nagyon hasonló élőlények ma is élnek és ez bizonyossága volna annak, hogy ezek életkörülményei ma is majdnem azonosak a geológiai korszakokkal előbb élt hasonló lények életkörülményeihez. Elég korán léptek fel halak és ma is halakkal vannak vizeink benépesítve, sőt a szaktudósok a mai halfajták rokonformáit ismerik fel régi kövületekben. Állítólag a halakból lettek a szárazföldi állatok, miként magyarázható meg tehát az, hogy egyesek megmaradtak ma is halsok, másokból pedig a szárazföldi állatok később feltűnt formái és maga az ember is keletkeztek. Azt hiszem, különös volna azon tehetséges halakról beszélni, amelyeknek hasonlóképp tehetséges utódai (sőt szép karriert futottak be. Inkább mernék én, mint laikus (sőt éppen ezért) megkockáztatni egy nagyon naív, nagyon tudatlan, nagyon merész, de talán ezért logikus választ arra a szintén naív kérdésre, amely azonban önkéntelenül feltolakszik és amit talán a legerősebben a következőképpen formulázhatnék meg: Ha az

ember a majmoktól származik, mikép vannak ma is még majmok?

Ha a fejlődés folytonos és állandó és mégis a fejlődés különböző fokán álló élőlényekkel találjuk a földet benépesítve, akkor ezt, persze csak sematikusan úgy képzelhetnénk el, hogy az ősnemzés (generatio spontanea) állandóan folyik és állandóan Imténik a fejlődés is. A sémát még jobban kidomboríthatom iulán, ha azt mondom, hogy minden élőlény végigcsinálta a maga fejlődését mit tudom én milyen sorozaton keresztül és amit mint rmbrio minden egyed állítólag megismétel, azonban ezt szuk-szesszive tették és pl. (ad absurdum) a majmokból a következő geológiai korszakban ember lesz, az emberekből pedig Übermensch.

Tényleg azonban csak annyit mondhatunk, hogy hasonló előzmények után hasonló körülmények között hasonlóvá fejlődnek az élőlények. Megkérdeztem egy tudós barátom, hogy tud-e példát arra, hogy különböző geológiai korszakban teljesen hasonló lények éltek, amelyeket származásbeli azonosság kétségkívül össze nem köt és a meghatározottabb igent kaptam válaszul.

XIX.

Az eugenetika egy új tudomány allúrjeivel lép fel és még íümyira új, hogy teljesen elhanyagolja megírni sok évezredes tört-tráéit, amelynek korunkban egy új fejezete kezdődik. Nem szándékozom én itt és kellő ismeretek hiányában hiába is szándékoznék történeti visszapillantást csinálni, mindarra, amit az emberek ezen irányban eddig elkövettek, de a legkirívóbb és leg-ösmertebb példát a Taigetos-hegyen követett «mesterséges kiválasztást» mindenesetre felemlítem. Az endogamia és exogamia intézményei is részben a fajtisztaság megőrzését, részben a vérkeveredés elősegítését célozták és ez a két ellentétes cél az, aminek az érdekében minden nép és minden kor valamit mindig csinált. A zsidók a keveredés ellen alkottak rendszabályokat, a kínaiak pedig a hasonló családnévvel bírók házasságát tiltják, mint nagy néptömegek és korlátolt számú családnév mellett a keveredést eléggé biztosítja.

Egész a közelmúltig minden nép uralkodó osztályai a leg-exkluzívabb beltenyészttést úzték, nem is szólva az uralkodóházakról, amelyek annyira össze voltak házassodva, hogy egy uralkodóházbeli hercegnek negyedannyi öse sincs egy bizonyos ge-

neráció számban, mint egy polgár embernek, mert a családtánasok pontján ugyanazok szerepelnek.

Legmesszebb ezen a téren a fáraók mentek, ahol a testvérek közötti házasság volt a szabály. Véleményt adni arra vonatkozólag, hogy a fajnemesítés szempontjából mi tekinthető előnyösnek a vérkeveredés vagy pedig a beltenyésztés, nem lehet.

Általános ugyan az a vélemény, hogy a vérrokonok házassága csak káros lehet, ezt azonban sem a tapasztalat, sem az elmélet nem igazolja. Tény, hogy egyes betegségek és defektusok sűrűn fordulnak elő vérrokonok (az unokatestvérek jönnek főként számitásba) házasságából született gyermekeknél, azonban tényleg csak arról van szó, hogy vérrokonok között azonos diszpozíciók kerülnek össze és így az utódban könnyebben válhatnak észre vehetőbbé. Igazán nincs semmi okunk azonban azt feltenni, hogy azon megegyező diszpozíciók, amelyek vérrokonok házassága által összegezve örökölteinek át csak kedvezőtlen változatok előfordulását segítik elő. Ellenkezőleg és ez helyes, azt kell mondanunk, hogy miután ezen házasságok meglevő tulajdonságoknak pregnánsabb megjelenését idézik elő kedvező mutációk variációk előhozására a legalkalmasabbak. A nagy emberek kitenyésztésének gondolatával foglalkozó hozzászóló véleményéhez hozzá kell tennem, hogy fentiek alapján a nagy embereknél lehető közel vérrokonaikkal történő házassága az azonos diszpozíciók lehető halmozása szempontjából nagyon kívánatosnak látszik.

Természetesen a vérkeveredés elősegíti a változatok nagy számának keletkezését, de ha egy ilyen változatot megerősíteni kívánunk, olyan párosodási kell előmozdítani, melynél a kívánt tulajdonságok azonos módon jobban ki vannak fejlődve az átlagnál.

XX.

Minden előző felszólaló csak az egyéni alkalmazkodást vette figyelembe az eugenetika szempontjából, holott az embereknél vannak olyan tulajdonságai is, amelyeket a köztől vesznek kölcsön. Minden ember különösen ma, egy organizmusnak része, amely organizmus nélkül nincsenek meg életfeltételei. Ha a méhek természetrajzához tartozónak vesszük a sejtek építését, épügy emberi tulajdonságnak kell tekintenünk azt is, amit az ember a társadalmi munkamegosztás segítségével alkot és megtevédedettnek kell tekintenünk azt a biológust, aki azt mondja: «Ein Wesen, dessen Augen den Bau eines Riesenfernröhres hat-

len, wäre auch im übrigen ganz anders gestaltet als wir. Es besässe ganz andere Fähigkeiten, das Gesehene praktisch zu bewerten. Es würde neue Gegenstände formen und besässe vor allen Dingen eine unermesslich längere Lebensdauer als wir. Vielleicht wäre auch seine Zeitauffassung eine fundamental verschiedene. Sobald wir uns der Disharmonie zwischen den Raum und Zeitverhältnissen jener Weiten und unserem Dasein bewusst werden, brauchen wir uns nur daran zu erinnern, dass wir auch mit einem Stelzfuss von einen halben Kilometer Länge nicht laufen könnten. Ob wir aber unsere Sinnesorgane oder unsere Bewegungsorgane über Gebühr vergrössern, ist im Prinzip das Gleiche, — in jedem Falle durchbrechen wir die natürliche Zweckmässigkeit unseres Organismus.» Bár egy mély gondolkozó tapsol is ezen megállapításhoz. Egyáltalában lehetetlen, hogy valamely lény a biológiai célszerűség határait huzamosabb időn át túlléphesse. Hiszen a természetnek megvannak a maga reguláló eszközei.

Az egész emberiség egynek veendő és ép oly kevésbé tekintetjük egy ember tulajdonságának a távcsövel való nézést, mint egy ember tulajdonságának, hogy mázsás lövedékeket kilométerekre röpít el. A korreláció az egész emberiségre értve feltétlenül fennáll. Nemcsak erősebb páncélt használunk, ha átütöképesebb lövedék készült, de mindenben megvan az alkalmazkodás az emberi társadalomban. Csak mosolyoghatunk azon, ha azt állítják, hogy valamely korban valamely korát megelőzőt dolog volt ismeretes vagy volt használatban. Ellenkezőleg minden találmánynak, minden gondolatnak megvan a maga története és ez a történet azt bizonyítja, hogy addig, míg vele párhuzamosan a többi dolgok ki nem fejlődtek az oly gondolat vagy találmány, mely a korát megelőzte, érvényre jutni egyáltalán nem tudott.

Az ember elismeri a méheket, mint a természet részeit, de magára külön szabályokat akar érvényesnek tekinteni, mert a méheknél, legalább nekünk tetszőleg, az egyén helyzete sokkal körülírottabb, mert a társadalmi munkában való beosztása biológiaiilag sokkal határozottabb. Ez azonban emberi szempont csupán, hiszen az egyes ember is megalkotottsága és körülményei által határozottan determinálva van és csak bonyolultabb organizációnk láttatja velünk a helyzetet másképp. A méhek értelme részére saját organizációjuk ép oly bonyolult, mint a az emberi értelem számára.

XXI.

Az eugenetikái vita folyamán azt a megfigyelést tettem, hogy az érvek és ellenérvek szintén komplementerek. Akik egy íel fogás ellen támadnak, azok egy új oldalról világítják meg a íel fogást és így nem megdöntik, hanem kiegészítik azt. A támadás rendszeren egy rossz pontot keres ki az állásponton, de egy állásfoglalás legrosszabb pontja sokszor egyúttal a legjobb pontja is. Allelomorph párokat lehetne összeállítani érvek és ellenérvek-ből és a mendelezés szótárat átvinni a gondolatok terére.

Általában hozzájárulok a tudós gondolkodó véleményéhe/, aki azt mondja, hogy egy asztronómus, aki az égitestek útjait ismeri, azokba beavatkozni mégsem tud, azonban mégis az a meggyőződés, hogy az eugenetikának is megvan a létjogosultsága. Az ember a természetes kiválasztás helyett mesterséges kiválasztást akar gyakorolni és elfelejti, hogy csak emberi dolgokat képes alkotni és minden emberi dolog természetes. Azáltal, hogy valamit tudatosan teszünk, azért nem válik természetellenessé, mert minden, amit teszünk és amit nem teszünk, természetes és semmi sem természetesebb mint más. Az eugenetika tehát emberi lévén épúgy betartozik a természet többi jelenségei közé, mint minden egyéb ismert dolog. Előttem valaki azt mondotta e lap hasábjain, hogy a jóság, szépség és okosság az átlagtól való eltérést jelentenek és így nem válhatnak a tömeg tulajdonságává. Vigasztalásul megemlítem, hogy a gonoszság, rútság és ostobaság épúgy az átlagtól való távolságot jelzik. A gonoszság, rútság és ostobaságot csak azért konstatáljuk többször, mint a szépséget, jóságot és okosságot, mert nem az átlagból, hanem az eszményiből indulunk ki. Megjegyzem még a közleményekre, hogy mindegyik le tudja rontani a másik álláspontját, mindegyik erős a kritikában és gyenge a pozitívumban, ami azt jelenti, hogy kellőképpen nem forrott véleményekkel állunk szemben.

XXII.

Figyelemmel kísértem az eugenetikai vita közleményeit és azt látom, hogy egy szempontot az összes eddigi hozzászólók figyelmen kívül hagytak. A hinduk, akiknek gondolkozása bennünket bámulatba ejt, azt tartják, hogy nincsenek nagy emberek, illetve az emberek képességei nem agyuk berendezésének következményei és csupán a kifejtett akaraterő különbözősége az, ami a konstatálható differenciákat okozza. A hipno-

tizmussal foglalkozók véleménye hasonló a hinduk felfogásához: és tényleg azt látjuk, hogy az emberek a hipnózis hatása alatt olyan képességeket tanúsítanak, amely képességek rendes állapotban náluk nem találhatók. De nemcsak hipnózissal, hanem pszihoanalitikai eljárással is arról győződhetünk meg, hogy az ember agya nemcsak azokat a benyomásokat őrizte meg, amelyekre de facto «emlékszik», hanem minden előző benyomás pontosan fel van jegyezve agysejtjeiben és valami a feljegyzéstől különálló mechanizmus az, amely ezen feljegyzések használhatóságát létrehozza. Ezen mechanizmus hatékonyságát hipnózissal egész hihetetlen mértékig fokozni tudjuk. Minthogy minden agymunka alapja az emlékezés és a tehetség alapja a jó memória, a hindu felfogást nem lehet a limine visszautasítani. Az agyműködést az akarat irányítja. Ezalatt természetesen nem a tudatos akaratot értem. Már a gyakorlati pszichológiában is felhasználjuk azt a tapasztalatot, hogy a bennünket érdeklő dolgokra emlékezünk vissza legkönnyebben és ez az a rosta, melyen keresztül tudjuk felidézni az agysejtjeinkben felhalmozott töméntelen benyomás egy részét.

Az akarat az, ami Chamberlain szerint a zsidót megkülönbözteti. Tulajdonkép ez ugyanaz, mint az előnyös tulajdonságnak elismert képesség, a gondolkodás tudatos koncentrálására, csak az irányát érezzük másfelé fordítva. Az akaratot a vágyak fűtik és pedig elsősorban a nemi vágyak és ott vagyunk mindennek a kezdeténél, a világot Vénusz kormányozza «sans aide de Venus je ne pourrais pas demontrer les propriétés d'un triangle. »

A nem tudatos emlékezet nem tartozik az élőlények tulajdonságai közé és az a regiszter, amely Bergson szerint mindenütt felvan ütve, ahol élőlény van, fel van ütve minden élőlény mellett is, amely külső behatásoknak alá van vetve vagyis kivétel nélkül minden mellett. Ha mi nem is tudunk minden változást érzékelni, ami az élettelen anyagokban történik, az élőben végbemenőket is csak per analogiam következtetjük. Ma már sokkal több mégis az, amit legalább bizonyos ideig konstatálni tudunk. Ma már élettelen anyagokat emberi emlékezéséhez hasonló műveletekre tudunk kényszeríteni és a gramofonlemez bár mértéktelenül durvább, mégis az agysejtek feljegyzéseihez hasonlatos munkát végez. Még egy oly gépet kellene feltalálni, amely gramofon-barázdák között asszociációt tud létrehozni. A számológépek és a statisztikai anyag feldolgozásánál használatos gépek ehhez hasonló persze hasonlíthatatlanul durvább munkát már elvégeznek. A hinduk említett álláspontjára helyez-

kedve egyetlen emberi tulajdonság, amivel foglalkoznunk kellene, az ember tehetségeire és ezen tehetségek átöröklésére vonatkozólag és ez az akarat. A hinduk ezt igen nagy mértékben tudják nevelni, azonban nem a gyakorlati életre, hanem kon templációra fordítják ezen tehetségüket. Említettem már a zsidók kivételes akaraterejét is, de ép ebből az említett és általunk legkönnyebben megfigyelhető jelenségből azt kell látnunk, hogy nem örökíthető tulajdonsággal állunk szemben, mert a zsidóknak a társadalmi ranglétrán legalul álló rétegei bírnak leginkább ezen tulajdonsággal és amint feljebb kerülnek, éppen ezen ke pességük kihasználásával, fokozatosan veszti el azt. Az u. n. harmadik generáció minden ebbéli kiválóságát már elveszítette és bár minden kornak meg voltak a gazdag és kiváló zsidói, nagyon kevés példát találhatunk arra, hogy a szerzett anyagi és szellemi javakat az egyes családok generációkon keresztül megtartották volna. Mindez azt bizonyítja, hogy egy oly tulajdonsággal állunk szemben, mely az életkörülmények folytán alakul ki és amelynek átöröklése valószínűtlennek látszik.

XXIII.

Érdekesnek találok az eugenetikai vita alkalmából közölni, hogy engem, aki természettudományi kérdésekkel előbb soha nem foglalkoztam, mi tett fogékonnyá az öröklési probléma iránt. Véletlenül tudomást szereztem azon esetről, mely az impregnálás nevét és fogalmát a biológiába bevitte. Az eset röviden a következő: Egy kanca, amelyik zebra csődörtől volt vemhes, elvetélt és később ló apaállattól olyan csikót ellett, amelyen a zebracsikók határozottan felismerhetők voltak. Az öröklés most már csak a következőképp folyhatott le. A bastard embrió a vemhesség ideje alatt az anya vérkeringésébe kapcsolva kölcsönhatásba került az anyával és leadott az anyának olyan zebra-tulajdonságokat, amelyeket kizárólag a zebra apától örökölhetett. Mármost az anyaállat ezen tulajdonságokat a vérkeringés útján továbbadta az újabb embriónak, amelyik így közvetve a zebra apa örököse lett. Ebből most már következik az, hogy az apa a méhmagzat útján az anya szervezetét is befolyásolja és semmi alapunk annak meghatározására, hogy ezen befolyás meddig terjed, nincs. Merész talán a következtetés, de nem abszurd, hogy talán ez is egyik faktora annak a nagyon sokszor konstatált jelenségnek, hogy a házastársak egymáshoz hozzáidomulnak, hogy nemcsak szokásaikban, jellemükben, hanem

még külsejükben is hasonlóká válnak. Másik következtetés az, hogy ha az anya az ily utólagos befolyást oly feltűnően átszármasztotta, akkor egyéb tulajdonságait még hatékonyabban tudja átszármasztani és az átöröklés nincs tehát befejezve két sejtnek az összetalálkozásával. Az intrauterinär fertőzéseket ismerjük már régen, de arra is kell gondolnunk, hogy az anya egész komplexuma hosszú időn keresztül közös az embrióval és így nemcsak táplálkozási viszonyai, hanem minden egyéb tekintetben is döntő szerepet játszik. Nem tudom, megállja-e a tudományos kritikát, de úgy érzem, hogy nem azonos a helyzet ebben a tekintetben az egész szerves világban. Az anya befolyása néhol a fejlődésnek egész rövid szakaszára terjed. Természetesen ugyanez áll itt az apa állat befolyására az anyára az embrió útján.

XXIV.

Sok érvet hallottunk már az eugenetika mellett, sok érvet az eugenetika ellen, de még előttem senki nem foglalkozott e vita folyamán azzal, hogy mi az, ami az emberpárokat eugenetikai szempontok figyelembe vétele nélkül összehozza. Nem kívánok itt kitérni a házasságok megkötésének prózai és kevésbé prózai momentumaira, mégis megjegyzem minden ellenkező véleménynyel szemben, hogy soha előző korban olyan intenzív szerelmi élet nem volt, mint ma. Soha annyi szerelmes nem dobta el magától az életet, annyi féltékenység! dráma soha nem játszódott le és soha ezek iránt a közvélemény oly megértéssel nem viseltetett, mint ma. Lehet, hogy az ok abban rejlik, hogy ami azelőtt elérhetetlen volt és ezért az embereket nem izgatta, az ma elérhetőnek látszik és így csalódásokra nyílik alkalom. Lehet, hogy az életet becsüljük kevesebbre és így mások életét is. Az életet azonban csak élettartalommal lehet mérni és ha a fájdalmat elviselhetetlennek találjuk, senki semmilyen mérőeszközzel meg nem állapíthatja, hogy kevésre becsüljük-e az életet, vagy túlbecsüljük-e a fájdalmat, értve a szerelmi bánatot. A szerelem tehát nincs kiveszőben és miután még az anyagi érdekből létrejött házasságoknál is rendszerint legalább az egyik fél nemi vonzódástól indítatva hoz anyagi áldozatot, azt kell megállapítani, hogy a házasságok ma is nagy átlagban a nemi kiválasztás eszközei. A nemi kiválasztást nem szabad azonban strikt értelemben venni, mert a legszélsőbb eseteket kivéve, minden embernek van a utódokat létrehozni. Az ízlések különbözőségére vonat-

kozólag elegendő a párisi közismert féllábú hölgy kiterjedt klientélájára hivatkozni.

Próbáltak már szabályokat felállítani a nemi vonzódás tekintetében is pl. Weininger, azonban ilyen komplex jelenségek általános szabály alá nem vonhatók. A szépség az, ami elsősorban a nemi érdeklődést felkelti, azonban lehet az is, hogy az a szép, ami a nemi érdeklődést felkelti. A szépségideál persze változó és éppen nekünk adatott meg az, hogy egy generáción belül igen jelentékeny eltolódást észlelhetünk. Húsz év előtt még állandóan hirdettek csodaszereket dús keblek előállítására, — míg ma — kioperálják az azelőtt áhított díszet.

Nem akarok a természetnek emberi értelemben vett szándékokat és célokat tulajdonítani, azonban mégsem tudom elfogadni nagy írónk állítását, hogy a szerelem zsírpárnák mikénti megoszlásának a terméke.

Nagy értelmét keresem a vonzódásoknak és azt hiszem, hogy ösztöneink és vágyaink biztosabb kalauzok az életben, mint tudatos gondolkozásunk. A physiognomianak gyakorlati eredményei nincsenek, mert nem lehet sémákba szorítani az élet sokféleségét. Nem lehet tagadnunk azonban, hogy az ember legtöbbször az, aminek látszik és ha nem az, a látásunk csal. Éppen ezen a hasábokon sokat emlegetett Darwin volt majdnem áldozata egy ilyen félreértésnek, mert a tengerészkapitány, akinek hajóján földkörüli kutató útját megteendő volt, nem tartotta erre alkalmasnak, mert kicsi volt az orra. Lavater szerint pedig az energikus embernek a nagy orr elengedhetetlen kelléke. Az orr az, ami az arc külsejét legjellegzetesebben befolyásolja, azért érthető, ha ezzel sokat és sokan foglalkoztak már. Itt csak annyit, hogy a new-yorki lakosságon végzett mérések a közhiedelemmel elentétben, ezen a téren egyáltalában nem igazolták a zsidók túltengését. A majmoknak viszont egész jelentéktelen orra van az emberekhez képest. Precíz szabályokat persze fel nem állíthatok, de hogy életmódunk, viselkedésünk, gondolkodásunk egész exteriőrünket befolyásolja, ma már sokan előtt elfogadott álláspont. Piderit már nagyon régen kijelentette, hogy érzelmeink és ideáink valamint bizonyos testmozgások és fiziognómiai jelenségek között tényleges rokonság áll fenn. Pl. keserű gondolat, és keserű az azonos arckifejezést hoz létre. Cleland pedig a mozgások és képzetek között állapít meg korrelációt.

Wundt pedig azt mondja, hogy az önelégültnek, a dölyfösnek és gondteltnek a mimikai kifejezése lényeges momentuma ezen kedélyállapotoknak. Ha a mimikai kifejezés megmarad,

akkor a vele kapcsolatban álló benyomások és érzésekkel a lélekhangulatnak az alapkaraktere is megmarad. Azt hiszem, nem mondok valami csodálatosat, ha azt állítom, hogy egy mosolygó nőt általában előnyben részesítenek egy morózussal szemben. És egyeseknél a sok mosolygás nyomán fellépő gödröcskék alighanem ezért tekintenek a szépség csalhatatlan ismervéül, hiszen a női szépségről alkotott szabályainkkal ezen gödröcskék éppen szabálytalanságuknál fogva, ellenkezésben állanak.

XXV.

Mindenki természetesnek és magától értetődőnek veszi az eugenetikai vita résztvevői közül a köznek azon jogát, hogy az emberek párválasztásába döntőleg beavatkozzék és még az előző hozzászóló is, aki az eddigi, hogy úgy mondjam anarchikus rendszert helyesnek ismeri el, az sem a beavatkozás ellen hadakozik, csak annak helytelenségét állítja. Az állami mindenhatóság annyira elismert ma, hogy idegennek és különösnek tartjuk a régi szembeállítását az állami beavatkozásnak az individualizmussal, amikor minden párt vagy osztály teljhatalmú állami gépezet kivan megkaparintani a saját ideáljainak megvalósítására. A legszélső jobb- és a legszélső balpártok egyaránt a saját diktatúrájukra törekszenek. Nem tekinthetjük ezt azonban átmeneti jelenségnek, mert mindenkor a szabályozott emberi együttélés volt az általános ideál és ha végig tekintünk az utópiák hosszú során, amelyekkel a költők tehetsége az emberiséget megajándékozta, azt tapasztaljuk, hogy majdnem kivétel nélkül mind az állam mindenhatóságán és többé-kevésbé kommunisztikus alapokon van felépítve. Individualista alapon nem is igen írtak még utópisztikus regényt. Az utópisztikus államformák gyakorlati kísérletei is mind az állam mindenhatóságán alapultak. Bennünket itt elsősorban a Paraguaji jezsuita állam érdekelhet, ahol a beavatkozás az egyéni életbe addig terjedt, hogy a szegény indiánoknak harang jeladásra kellett férj kötelességeiknek eleget tenni.

Az individualizmus szélső hívei, az anarchisták pedig a beavatkozás szélső híveivel, a kommunistákkal tartják a fegyverbarátságot. Elméletileg tehát csupán a szélső be nem avatók, az anarchisták elleneznek az eugenetikai rendszabályokat, tényleg azonban általános ellentmondást váltanának ki. Die derbe Faust der Sittlichkeit geht gar unbarmherzig mit dem edlen Wesen des Egoismus um, mondotta Stirner, pedig akkor még nem is sejtette, hogy olyan kívánság is felmerülhet, amelyik az

előbb legegyénibbnek tekintett ügyeket a jövő társadalma érdekében szabályozni kívánja. Mindeneseire érdekes, hogy ma az állami beavatkozást a legszélsőbb fokon megvalósító orosz kormányzat a nemi élet terén a legnagyobb szabadságot igyekszik megvalósítani, ez azonban lehet, hogy csak biztonsági szelep #)nnánt szolgál, mert az embert minden téren rendszabályozri mégsem lehet átmenet nélkül.

XXVI.

Az előző közlemények szélfolyó tartalmát kívánom összefoglalni a következőkben:

Sorrendet úgy tartok, hogy először tekintetbe veszem azon hozzászólásokat, amelyek annak eldöntéséhez szükségesek, hogy elvileg pro vagy kontra eugenetikai állapotot foglaljunk-e el, azután azon nézeteket, amelyek elfogadása vagy visszautasítása nem változtatja meg szükségkép az eugenetikával szemben éifog lalt álláspontunkat, hanem annak gyakorlati megvalósíthatóságával vagy megvalósításának módjával foglalkoznak. Külön mérlegelek azután egyes speciális kérdésekkel foglalkozó cikkeket.

A legelső felmerülő kérdés az eugenetikával szemben, érdemes-e törni magunkat a haladásért, az ezzel foglalkozó cikk feleletét elfogadhatjuk erre vonatkozólag. Nincs választás, haladnunk kell, akár kívánunk, akár nem.

Az előreelrendeltséget hangoztatónak elméletéhez természetesen nem járulhatok hozzá. Bármennyire igaza is legyen ugyanis az előre elrendeltség kérdésében, az emberiség a cselekvésről végleg le nem mondhat.

A legelső cikk teljesen proeugenetika ír és ezirányban érvel nem is csoportosít. Szembeállítja azonban a természetes kiválasztást a mesterséggel és az embereknél is mesterséges kiválasztást kivan. Ezzel szemben én inkább hajlok arra az álláspontra, mely az ember szembeállítását a természettel túlságosan uniropomorphnak tartja. Ha amit az ember csinál az mesterséges, akkor ma is mesterséges kiválasztás folyik az emberek kö. ott. Az író nem mondja meg, hogy bizonyos célkitűzéssel kivan az ember tenyésztésbe beleavatkozni, csak ezt magátólértétdőnek tekinti, ezzel szemben egyelőre el kell a/on cikkíró véleményét fogadnunk, aki nem tud célt megállapítani, mert amíg nem tudom, hová kívánok eljutni, addig meg nem állapíthatom, hogy haladok-e arra felé.

Az eugenetikát mint emberi dolgot szintén természetesnek

kell tekintenünk, azonban meg vagyunk akadva, ha a célt kérdezik, amire irányul.

Weismann és a Lamarrkisták vitájához, ami a jelen esetben úgyis nagyon vázlatosan van tartva, csak annyit jegyzek meg, hogy a szerzett tulajdonságok átöröklésének a kérdésénél előbb! abban kellene megegyezni, hogy mik nevezhetők szerzett tulajdonságoknak. Ha a Lamarckisták bizonyos lepkebábokat különböző hőmérsékletnek tesznek ki és ezáltal különböző színárnyalatú lepkéket produkálnak és ezek utódaira, mint a szerzett tulajdonságok kétségtelen örökösire mutatnak rá, erre az a válaszom, hogy kísérlet csak akkor bizonyít, ha azonos körülmények között megismételhető, már pedig ha tetszés szerint megismételhető, akkor a kérdéses lepkebáboknak azon már meglevő tulajdonságáról kell beszélnünk, hogy bizonyos hőmérsék mellett, bizonyos, utódaikra is öröklődő tulajdonság mutatkozik. Nem tekinthetem feladatommak, hogy ezen nagyon is kiterjedt anyagú vitára itt pár sorban véleményt mondják, de megjegyezhetem, hogy a mérleg nyelve a jelen pillanatban a Lamarckisták felé hajladozik. Egyetlen kétségtelenül beigazolt és meg nem támadható eset döntené el a vitát, de azért megemlítem, hogy kompromisszumos megoldást is el tudok képzelni. Emlegetik a gyíkfark regenerálódásának esetét, mikor az okozott csonkítás még az egyén életében meggyógyul, nemhogy az utódokra öröklődne. Minthogy ilyen regenerálódás többé-kevésbé az ember egyes szerveinek sérüléseinél is észlelhető, azt mondhatnánk, hogy két egy mással ellentétes tendencia működik, az egyik, amelyik a meglevő tényleges állapot átörökítésére tendál, míg egy másik, amelyik «regenerálni», azaz konzerválni kíván. Az eugenetika szempontjából a dolgot egyszerűen figyelmen kívül hagyhatjuk, meri a vézna ember hivatkozása, hogy sportolva ő is megerősödhetett volna, nem indíthat senkit arra, hogy nem konstatalható tulajdonságokat kívánjon átörökíteni. A mendelezés kétségkívül nagyon értékes eredményeket produkált, de eugenetika szempontjából ezek bennünket nem érdekelhetnek, már csak a Fi-bastardok (testvérek) egymásközi megtermékenyítésének kizárt volta miatt sem.

A betegségek elleni küzdelemre vonatkozólag az az álláspontom, hogy betegségek ellen küzd minden szerves lény és az ember természetéhez tartozik, hogy ezen küzdelemben a megtámadott egyénnek segítő társai és segítő eszközei vannak. Ha egyes betegségek ezek segítségével le fognak küzdeni, nem jelent mást, minthogy az ember lépett egyet a haladás lépcsőjén. Mint

ahogy a felnőtt embernek nincsenek gyerekbetegségei és mint ahogy a ma élő alacsonyabbrendű szervezeteknek mások a betegségei, mint a magasabbrendűeknek, a fejlődésben az embert túlhaladott hipotetikus lénynek betegségei is mások lesznek. A nagy emberek tenyésztésének a gondolatával foglalkozó vélemény szkepsziséhez hozzá kell járulnom, mert ha Franklint szokás emlegetni, aki szüleinek 17-ik gyermeke volt, akkor el kell gondolnunk, hogy ezen kétségkívül előnyös kombináció a 17-ik esetben volt csak eredményes és igazán nem lehet csak előnyösnek tervezett kombinációkat 17 gyermek nemzésére serkenteni. Az eugenetikai gondolat mint minden útnak indított gondolái éli a maga életét. Mint mindennek az eugenetikának is megvan a tendenciája, hogy öncéllá váljék, bár ma még reális erőket nem látunk mögötte felsorakozni.